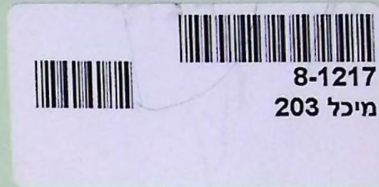

מוזיאון מכבי ע"ש פייר גילדסגיים

PIERRE GILDESGAME MACCABI SPORTS MUSEUM

למס'ך

מס. תיק:	8-1217
מיקום פיזי: ארכיון, מכל: 0294	
שם התיק:	למדריך - תכנית עבודה לחודשים אייר-סיון
שם החטיבה:	פרסומי מכבי
מתאריך:	01/01/1948
עד תאריך:	01/01/1948
מס. פריט	1218
במחשב:	

לכבוד הדין

תכנית עבודה לחדשים

א י י ר ס י ו ן

הסתדרות "מכבי" ארץ ישראל

ומפקדה הארצית

של "מכבי הצעיר"

ועדת ההדרכה

הוצאה לאור בסיועה של

המחלקה לענייני הנוער שע"י

הנהלת ההסתדרות הציונית

תל אביב - אייר - תש"ח

ה ת ר כ ו

עמוד

1

ה ק ד מ ה

א פ ע ל ו ת ה ח ד ש

- 2 1. ציונים ומקורות לימי זכרון בחדשי אייר-סיון.....
- 4 א. המנדט
- 9 ב. הפלישה לסוריה
- 10 ג. שלום עליכם
- 11 ד. יום - הים
- 13 ה. יודפת (משפט ספרותי)
- 16 ו. חג השבועות
- 18 2. ידיעת הארץ
- 29 ה ח נ ר ך ה ג ר פ נ י
- 42 ג. קוים בהדרכת החומר הצופי-המעשי
- 49 ד מ ד ב ר י מ ד ר י כ י ם

ה ק ד מ ה

סבות שהזמן גרמן וכן מסבות שכניות אחת ת נאלצנו להוציא חוברת כפולה זו, לתזסי אייר-סיון, באחור רב. בחוברת זו הובאו המדורות הרגילים. בתאריכי החודש התעכבנו על דמאורעות והתאריכים: המנדט - נתנה הצעה לנושא מרכז, לשבע פעולות, אך כמובן בראשי פרקים בלבד. יודפת - הצעה למספט ספרותי על יוסיפוס פלויוס. ערב מוקדש לשלום-על יכם, על הפליטה לסוריה, יום-הים (כג' אייר), וחג-השבועות.

המסכנו בנושא ידיעת תארץ. לפי התכנית צריכות היו להנתן שלט הרצאות, עקב חסר-מקום, נתנו שתי הרצאות מבוא על צמחית-ארצנו ועל אקלימה. כרגיל אין להסתפק בהרצאות ויש לעיין במקורות שנתנו. המדור "החנוך הגופני" מורחב הפעם ומכיל: הוראות מפורטות למשחקי תנועה ומהותם. וכן סקירה על משחק הכדור-סל, דרכי האמון הכלליים וכו'.

הובאו כמה מערכי פעולות, כדוגמא לפעולות מעשיות, במדור "קוים" - להדרכה בחומר צופי-מעשי".

המדור האחרון בחוברת זו הוא: "מדברי מדריכים", שבו: א- אחת מחניכות קורס הסמלים הארצי ברמת-גן, כותבת על בעיות יסוד בהדרכה, יחסים בין מדריך וחניכים, ב- רשימת מקורות והערות להשתלמותו העצמית של המדריך.

חוברת זו, הנערכת ע"י ועדת ההדרכה, צריכה להכיל חומר במדה מרובה יותר שיכתב על-ידיכם. כתבו על בעיות בהן אתם נתקלים בעבודתכם, על נושא מוצלח שהעברתם בפעולות, וכן הצעות טובות וכלליות על נושאים כל-שהם.

הערה: מתוך סעות נסמט התאריך כג' אייר מרשימת "תאריכי החדש".

בברכת המכבי

חזק ואמץ!

ועדת ההדרכה

א. פ ע ו ל ו ת ה ח ד ש

1. ת א ר י כ י ה ח ד ש:

א י ר

	ג	הפסקת העליה אחרי מאורעות תרפ"א
	ז	אשור זכויותינו הועידת סן-רמו, מסירת המנדט לבריטניה
תר"ך	י	הולדת הרצל
תרע"ו	י	נפטר שלום-עליכם
תרס"ט	טו	יסוד תל אביב
	יז	הובקעה יודפת
תרנ"ח	יז	נפטר פרופ' צבי הרמן שפירא
	יח'	לג' בעומר
תרצ"ו	כה	נפטר נ. סוקולוב
תרצ"ט	כח	הספר הלבן של מקדונלד
תש"ג	כח	בית ראשון בנגב (גבולות)
	חוספת:	
תרע"ה	ב	נפטר צבי בקר מראשוני השומר
תרפ"ו	ח	אבן הפנה ליש ב בקומי (עין חרוד)
תש"ה	כה	הכרעת גרמניה הנאצית

סיון

תש"א	הפלישה לסוריה הויטאית	ה
	חג השבועות	ו
תש"א	הרג יהודי בגדר	ז
תרצ"ה	נפטר שמריהו לויין	ט
תרס"ט	הוחל בבנין תל אביב	י
תרנ"ח	נפטר ר' שמואל מוהליבר	יט
	גזרות ת"ח ות"ט	כ
תרצ"ג	נרצח ח. ארלוזורוב	כג
	לפי המסורת : עשרת הרוגי מלכות	כה
תרנ"ו	יסוד מטולה	כט
תש"ה	נפטר אליהו גולומב	ל

= = = = =

ה מ נ ד א ט ע ל א ר ז - י ש ר א ל .

ב-14 במאי 1948, עם הכרזת המדינה העברית, חל המפנה הגדול בתולדות עמנו - חזון אלפיים השנה הפך למציאות.

כדאי ורצוי להכיר את בעית השלטון בארץ, ולראות את השלבים השונים שעברו עליו החל ממסירת המנדט לבריטניה ועד להקמת המדינה העברית. מעט מאוד נעשה בתנועתנו עד היום בשטח החנוך הפוליטי, משולב בציונות ומקושר בבעיות אקטואליות, על-כן נעשה כאן בפעם השנייה (ראה בחוברת אייר תש"ז) הנסיון להעביר במסגרת התכנית בלמוד הציונות, נושא מרכזי, שבע פעולות במספר ..

יש להשתדל להחיות את הנושא ובעיותיו ולהעסיק את החברים בעבודה עצמית במדת האפשר (תעודות, קריאת מקורות וכן הכנת ראשי פרקים לשיחה) הפעולות נתנו, כמובן, רק בראשי פרקים ועל המדריך והחניכים להרחיב ולהשתלם.

1. - הקדמה קצרה לכל הנושא, מקירה קצרה על השלטון בזמן האחרון עד לתקופת הבריטים, הצהרת בלפור, ההסתדרות הציונית ערב ועידת השלום. ההסתדרות הציונית דרשה אז :

א- לקבוע את ארץ ישראל כבית לאומי בשביל עם ישראל " בגבולות שנקבעו ע"י מסורת היסטורית והכרה פוליטית-כלכלית", ויצירת התנאים הקודמים לבניין הבית הלאומי ללא הפרעה.

ב. הבטחת שוויון זכויות מלא וקונקרטי בשביל יהודי כל הארצות.

ג. אוטונומיה לאומית בשטח תרבותי, סוציאלי ופוליטי בשביל יהודי אותן הארצות שבהן תבוא תביעה כזאת מצד היהודים.

ההסתדרות הציונית הגישה תזכיר לוועידת השלום וגם הופיעה ב-27.2.1919 לפניה (ד"ר ויצמן, סוקולוב, אוסישקין, פרופ. אלין לזה כו' 4).

לאחר שלשת השלבים שהכרנם (הקדמה כללית, מקירה על השלטון והצהרת בלפור וכן על פעולת ההסתדרות הציונית כפי שהוזכר לעיל) נעבור בפעולה זו עוד שני שעופים חשובים: מסירת המנדט לבריטניה בוועידת שן-רמו (אפריל 1920), יסוד חבר

הלאומים-ומהותו של מנדט בכלל, סעיף 22 ב"ספר הברית" של חבר הלאומים.
(את הנוסח של הסעיף אפשר למצא ב"הציונות" אסף תעודות ערוך בידי מרחביה,
עמוד 202, הס' הזה דן, קובע את צורת הממשל הזאת הקרויה-מנדט, מחלק אותו
לסוגים שונים וקובע תקנות ביחס לממשלות הממונות, תפקידיהן ויחסן לחבר-
הלאומים.)

ב"מולדתי" לשנת תש"ז בפרק "העולם לאחר המלחמה" (ע' 152) ישנו
פרק נמקדש למנדט ושטח נאמנות".

2. המנדט על ארץ ישראל: (בערך בלונדון : ב-1922 ונכנס לתקפו ב-1923).
א - את סופס הממונות אפשר למצוא ב"הציונות" ע' 215-209 ו"מולדתי"
תש"ז. נביא כאן רק את הסעיפים 2, 4, 6, החשובים ביותר :

2. הממונה אחראי לכך, שהארץ תושם בתנאים מדיניים, אדמיניסטרטיביים,
וכלכליים כאלה, שיבטיח את הקמת הבית הלאומי היהודי... בלי הפליה בק
עם לעם וביק דת לדת.

4. באות כח מתמדת של העם היהודי (הסוכנות היהודית) תוכר כמוסד
פומבי שתעודתו ליעץ את הנהלת א"י ולפשוט יחד אתה בעניינים הכלכליים,
החברתיים והאחרים עד כמה שהללו יכולים לנגוע בהקמת הבית הלאומי-יהודי
ובאינטרסים של הישוב היהודי בארץ.

6. הנהלת א"י, בהבטיחה את זכויותיהם ומעמדם של שאר חלקי האוכל-
-וסייה שלא יקופחו, תקל בתנאים הנאותים של ההגירה היהודית ותסייע
בשותפות עם האה"י הנזכרת בסעיף 4 להתיישובות צפופה של יהודים על אדמות
הארץ, לרבות אדמות הממשלה ואדמות שוממות שאינן דרושות לצרכי הצבור.

הובאו כאן 3 סעיפים בנוגע למסרת המנדט, הקמת הסוכנות ומעמדה הרש-
-מי וכן בענין טפול הממשלה ודאגתה לעלייה ולהתיישובות צפופה, וא"ה הם
בדיוק הדברים שלא נשמרו על ידי ממשלת בריטניה וצריך להבהירם לחניכים,
בדרישתנו התדירה לקיום המנדט התכוונו בעקר לסעיפים אלה יחד עם
סעיפים 11, 18 בעניני כלכלה.

ב - אך המנדט עצמו אינו חוקה ולפיו אי אפשר עדיין לנהל את הארץ
וע"כ הוכנה, עם פרסום המנדט, החוקה. יש להסביר כאן את יסודותיה של כל
מדינה ואופן נהולה וכן מהותה של החוקה. ולסיחה עם הבאת דוגמאות) על

חוקת א"י שיצאה בצורת "דבר המלך ומועצתו" (10.8.1922) (ראה "הציונות" ע' 304/316), יסד לעמוד על צורת הנהלת הארץ עם הנציב העליון וסתי המועצות הפועלות על ידן. שיטת המחוזות. מסירת דו"ח לממשלה לועדת המנדטים ואפשרות ערעור. מחלקות הממשלה השונות ודוגמאות של חוקים עם עונשים.

3. ארגון הישוב בארץ ישראל (לפי החוקה)

א. יסוד לארגון הישוב הונח באסיפת הנבחרים הראשונה שהתקיימה בירושלים בתרפ"א, חוקת כנסת ישראל אוסרה ע"י הממשלה בתרפ"ז.

מוסדות הכנסת הם:

1. אסיפת הנבחרים.
2. הועד הלאומי
3. מועצת הרבנות הראשית
4. ועדי הקהלות
5. לשכות הרבנות המקומיות
- ב. הסלטון המוניציפלי :

חוקת העיריות, המועצות העירוניות והמקומיות. בעיות אקטואליות בישוב בקשר לכך. (לאור העצמאות). הקשר בין הישוב היהודי בממשלה ע"י הסלטון המוניציפלי, חלוקת העבודה בין המוסדות האוטונומיים, של כנסת ישראל ובין העיריות והמועצות (בעיקר במקומות מעורבים). הבהרת ההבדל בין אסה"נ והועד הלאומי ובין הסוכנות היהודית.

4, 5. ביצור הגוש המנדט:

סקירה כללית על תולדות א"י ב-26 השנים האחרונות (1922- אזור המנדט, 1947- העברת ענין א"י לאו"ם).

א. מאורעות 1921 והספר הלבן של צ'רצ'יל :

ספר-לבן - גלוי דעת של מדיניות מ.ה.מ. בספר הלבן של צ'רצ'יל ישנה הסברה רשמית ראשונה של ההצהרה, עם הדגשת בית לאומי בא"י. "אין הכונה שהארץ תהיה יהודית כמו טאנגליה אנגלית", וכן הגדלת העליה לפי כוח הקליטה הכלכלי שאותו קובעת הממשלה. ("הציונות" ע' 249-243)

ב. הגברת העליה :

(העליית הסליסית והרבי עית).

הועידה הערבית (1921) דרשה את בטול עקרון הבית הלאומי והקמת ממסלה לאומית נבחרת ע"י העם הפלשתינאי, והפסקת העלייה עד הקמת הממשלה הזו. אך תגובת היהודים לספר הלבן ולדרישות אלו הייתה עלייה מוגברת בוחאם לתקנות החדשות שתקנה הממשלה לפי העקרון של כוח קליטה כלכלי - ועד אמצע 1927, גדל הישוב ל- 150 אלף נפש.

ג. מאורעות 1929 בועבת החקירה של סאו, הספר הלבן של פספילד :

ענין הכוח המערבי. אוגוסט - פרעות בירושלים, התקפות על צפת והשמדת קהילת חברון - החרבת ישיבות בים יסנים. ממסקנות ועדת-החקירה של סאו :

"...העובדות הפשוטות בשאלה זו הם שאין להשיג בארץ יותר אדמה שאפשר יהיה לישוב עליה עולש חדשים, בלי לבטל את האוכלוסיה הקיימת."

"...באווירה חדשה נגודים לאומיים אולי אין תועלת להעיר שיש רק

תקוה מצערה הן הלצלחת ההתישבות היהודית והן להתפתחותו השלילה של הערבי, אם לא יבואו שני העמים לידי שתוף-פעולה ביניהם, ואם לא ימצאו אמצעי לישוב אתהסכסוכים שביניהם ולברר אחרי סבות החששות."

הספר הלבן של פספילד "גוזר על העלייה וההתישבות, מתנקט בזכות

העבודה של הפועל היהודי, לוחם נגד הלאמת קרקע, ומססין על ההסתדרות

ויצירתה". התעוררות גל של מחאות והתפטרות וייצמן, אגרת מקדונלד לוייצמן, המחזירה את המצב למעטה לספר הלבן של 1922,

בסנתסים, פרעות 1933 בגרמניה ועליית העלייה החמסית הגדולה

לא"י.

"אנחנו מעמידים את הכל על העם, לא בכוחות מבחוץ ולא בחסדים, סל אחריים

נושע, חסד לאומיים חטאת. אנו באנו לא"י לפני כל חסדים, בעוד לא היו לנו

שום מחשבות ושום חלומות על דקלרציות". (א.ד. גורדון)

ד. מאורעות 39-1936 :

1932 - ראשית הגאות בארץ. העלייה פורצת "מעבר לחוק" 9553 עולים.

" 30327

1933 - ראשית השואה בגרמניה

" 42359

1934 - ראשית עליית הנוער "וולוס" אנית מעפילים ראסוניה

" 61854

1935 - מערכת העבודה העברית בשרון. זכיון החולה

" 29727

1936 - פרוץ מאורעות הדמים

(חומר יש ב"מאורעות תרצ"ו" ערוך בידי ברכה חבס)

ה. רוח' הועדת המלכותית : ועידת השולחן העגול :

הועדה המלכותית בראשות הלורד פיל (יצא הדו"ח של ועדת פיל בהוצאת הממשלה בעברית) חמליצה על חלוקה הפותרת את הבעיה . התעורר פולמוס ומונה ~~ועדת-חלוקה בראשותו של וודהד - שלמעשה הפלה את רעיון החלוקה . נקראה~~ ועידת-השולחן העגול, שנגרמה באפס תוצאות והוצא הספר הלבן ב-1939.

ו. הספר הלבן השלישי - גז' רוח הקרקע והמלחמה העז למית :

הספר הלבן השלישי הוא יסוד מדיניותה של הממשלה עד היום (עד בטול במנדט) בעקבותיו כידוע בא חוק הקרקעות וכל הכורך בו. הוכוחים סביב ענינים אלה ידועים ועל כן אין צורך להרבות בדברים. בפעולה זו רצוי להביא את העתונים ביומיים מאותו הזמן ולפיהם לנתח את התקופה. (בהוצ' הקהק' ל יצאו חוברות על הנושא הנ"ל : מדיניות הספר הלבן-ליברמן. חוברות המספלות בעניני הקרקע של דר' גרנובסקי וייץ וכו')

6. לפני אנ"ם :

ועדת החקירה האנגלו-אמריקאית ומסקנותיה. המצב לפני הקונגרס הכב' ואחריו. תוצאותיה של ועדת-החקירה והשפעתה על מדיניותנו. (עתונים וספרו של ג. קרליבך על ועדת החקירה)

7. המדינה העברית - המצב עד ל-29 לנובמבר, המדיניות הציונית באותה תקופה, תקופת המעבר עד ל-14 במאי, יום הכרזת המדינה העברית. רצוי שבגמר נושא זה יערך סימפוזיון (מספר פעולות) על המדיניות הציונית כרגע, או על בעיות יסוד של המדינה : האדמיניסטרציה, הממשל הצבא העברי וכו'. (חומר על כך יש למצוא כרגע בכל העתונים ובטבועונים) סדרת הפעולות שבובאה לעיל צריכה להבחן באופן אקטואלי וצריכה להיות משותפת (המדריך וחניכיו גם יחד)

עם הכרזת המדינה יש חסיבות מיוחדת ללמוד כל אותה פרשה עגומה של קצוץ כנפיו ע"י בריטניה , פרק זה של ההיסטוריה החדשה שלנו חייב להחזרת עמוק בלב חניכינו למען ידעו מה קשים היו חבלי לידתה של מדינת ישראל הקמה לתחיה.

ה פ ל ז ש ה ל ס ו ר י ה

הישוב העברי בארץ, הצעיר בשנים, נתנסה רבות בהגנה על הרכוש ועל הנפש במלחמה על הכבוד והעצמאות. לא מעטים הם דפי הגבורה של יהודי הארץ (מבלי להזכיר את מלחמת הגבורה שלנו כרגע). כל אותן האגדות על היהודי השחוח הנרדף ו"בן המות" נגוזו ואינן. הגנת גדרה, פתח תקוה הסומר, תל-חי וס', כל אלה הנם ציוני דרך אחדים בהתפתחות הכוח העברי הלוחם. בימים אלה מלאו שבע שנים לקיום הפלמ"ח והפלישה לסוריה היא נקודת מפנה בהתפתחות הכוח העברי המזוין ובשיטת לחימתו. פרשת הבחורים האיי"ם שסייעו בפעולות המוקדמות בסוריה מלאו את תפקידם בשלמות, לוטה בערפל עד היום-לא מעטה ידם של הבריטים בהקטנת מפעלם של בחורינו האמיצים, שבזמנו שמשו כפלוגת הקומנדו בפעולת-הנרצות-ההיא. תאריך זה, כרבים כמותו בימינו, צריך ויכול לשמש יום היסטורי נאדר בו ילמדו חניכינו מה הם תכונותיו של החייל היהודי; אומץ לב, פשטות, נכונות למלא כל שליחות וכל צו, כוח סבל והסתגלות הגוף והנפש אל הסבע והאדמה, נצול פני הקרקע לבצוע תפקידים קרביים.

...ערב הפלישה לסורי הפליגה קבוצת מתנדבים בת 23 חבר מסובי הבחורים לפעולה צבאית נועזת, אנשי הגנה אלה שאומנו במיוחד לפעולות ימיות לא חזרו מפעולתם ועקבותם לא נודעו, אך כובשי-ים אלה וחבריהם כובשי-הארץ מסמשים וישמשו לנו מופת, לבאים אחריהם.

מקורות:

מן העתונות היומית על ה-23
אשכולות - חדש סיון
חבורת הפלמ"ח - למלאת לו 7 שנים.

י ו ד פ ת י מ ג י נ ה י ו ס ף פ ל ב י ו ס

ההיסטוריה החדשה שלנו בארץ, היסטוריה של תקומה ובנין יונקת ממקורות העבר. יודפת משמשת סמל דורות של גבורה ועמידה בטער... יודפת נפלה כשהשלח בידה, רוח גבורה רחפה על הרי הגליל ונצחית היא רוח זו.

נוהגים לקטור את יודפת במגינה יוסף פלביוס. במסך תקופות רבות שמשה אישפת זו נושא לזכוכים אין קץ. היו שקנוהו בוגד, היו שהעלו על נס את חשיבות מפעליו בבצור הגליל ובכתלבת ספריו ההסטוריים החשובים ולכן טוב שדמות זו תועלה בזיכוח או במספט ספרותי בפעולת הסכבה. נתנו פה שתי הצעות: א. זכוח, ב. מספט ספרותי.

ו כ ו ח

חבר מספר בקצרה את הסתלסלות הענינים: שליחת יוסף פלויוס לגליל, הבקעת החומה, התאבדות האחרונים, יוסף עובר לצד הרומאים.

למרות שהמקורות היחידים לתקופה זו הם כתביו עצמו, אין דבר זה מונע בעדנו מלנסות להבין את מעשיו בצורה אובייקטיבית.

בפני המתוכחים צריכות לעמוד כמה בעיות יסוד, כגון; 1. האם פלביוס בוגד או לא (2) האם מפעליו בבצור הגליל וכתיבת ההסטוריה שקולים וכדאים היו לעומת בגידתו.

הזכוח גם הוא צריך להערך בסני שלויס: א. בהתאם לצרכים ולתנאים של אותה תקופה, היינו; כיצד נראים מעשיו של פלביוס אז? הרקע האקטואלי של ימינו אלה. מה היינו אנו עושים, כיצד נראה מעשה זה בעינינו ומה צריכים אנו לעשות במקרים כאלה בכלל?
ה ע ר ה: על החניכים להכין את המקורות למפרע.

לפני תחילת המשפט יש לקבוע: א. סופטים ב. קסיגוריה ג. סניגוריה ד. עדים ה. נאשם.

א. הסופטים - טוב שיהיו גם מבוגרי הסניף וגם מבין ההודים או אנשים מהחוק, שמסקנתם תהיה אוביקטיבית ופסק הדין בהתאם מהלך המשפט. ב. הקסיגוריה - מקבלת את כתב האשמה המוצע כדלקמן, עוברת יפה על מקורות החומר ומתכוננת לבסוס האשמות. כמו"כ היא מכינה עדי קסיגוריה. ג. הסניגוריה - מקבלת את כתב האשמה זמן מה לפני המשפט כדי שתוכל להכין את טענותיה.

ד. העדים - נחלקים לשני סוגים, עדי קסיגוריה ועדי סניגוריה. העדים נקראים בזמן המשפט ויכולים להחקר ע"י הסניגוריה, הקסיגוריה וע"י הסופטים. ה. הנאשם - נחקר גם כן ע"י שלשת הגורמים הנ"ל. מותר לו לעמוד בקשרים במשך כל מהלך המשפט עם הסניגוריה. לפני הסיום נתנת לו האפשרות היחידה לנאום נאום הגנה.

הוראות כלליות: 1. כל הגורמים המשתתפים במשפט צריכים להיות בקיאים היטב בחומר. 2. את המשפט עורכים לפני כל השכבה או השכבות. אין לקהל רשות להשתתף במהלך המשפט. 3. אפשר לשתף מבסימום של חברים ע"י הגדלת מספר העדים. 4. העדים צריכים להיות דמויות מן החקופה, כגון: יוחנן מגוש חלב, סיסוס, אכר מאכרי הגליל, סוחר, מצביא, חייל וכו'.

מ ק ו רות:

1. תולדות היהודים. 2. תולדות מלחמות היהודים ברומאים. 3. נגד אפיון - פלביוס. 4. ספרי ההסטוריה של קלוד' זנר, שמחוני, גרץ וכו' העוסקים באותה התקופה.

מה לך ה מ ש פ ט:

א. השופט פותח במלים קצרות את המשפט. מטרת משפט ספרותי בכלל. מוסד את ההוראות הטכניות וכו'. ב. הקסיגור הראשי קורא את כתב האשמה. ג. הסניגור סותר את האשמות

ד. אפשר לתת לסטרוגין את רשות הדבור לבאי כת הסניגוריה וקסטיגוריה להאסמה וסתירתה.

ה. אח"כ עוברים לשמיעת העדים. הם נקראים ע"י אב בית הדין. באם העד הוא מבאי כח הסניגוריה הוא נחקר תחילה ע"י הקסטיגור וכן להיפך.
ו. כתום שמיעת העדויות במסרת רשות הדבור לבאשם.
ז. אח"כ נואם הסניגור נואם הגנה מוסכם.

ח. לבסוף נואם הקסטיגור.
ט. באם אחרי נאום הקסטיגור יש לסניגוריה מה להגיד, טוב לאפשר לה זאת.
י. כתום שמיעת הדברים יוצאים השופטים להתיעצות ומחליטים ביניהם על פסק הדין, שצריך לקבוע את זכוי הנאשם או האשמתו, בהתאם לחולשה או העמדה המשכנעת של אחד הצדדים.

כ ת ב ה א ש מ ה:

"אנחנו מאשימים בזה את יוסף בן מתתיהו, הקרוי יוספוס פלביוס בהאטמות דלקמן: א. יוסף בן מתתיהו משולל כל רגש של אחריות כלפי תפקידיו הלאומיים ומכטיל את הגנת הגליל.
ב. יוסף בן מתתיהו מוליך שולל את ראשי ירושלים והמוני הגליל בהודעות כוזבות על טיב הבצורים ומהלך המלחמה וע"י כך גורם לערבוניה במדינה בכלל ובגליל בפרט. ג. יוסף בן מתתיהו בוגד בחבריו ועובר לצד האויב.
ד. יוסף בן מתתיהו מסלף את דמות התורה בהביאו ממנה ראיות למעשיהו המבישים. ה. יוסף בן מתתיהו מרגל את אחיו לטובת הרומאים. ו. יוסף בן מתתיהו בוגד בזכר אחיו, שנפלו על מזבח הגנת הארץ, ע"י חיי ההוללות שלו ברומי וסלוף דמות חבריו בספריו.

ולכן בהסתמך על האטמות הנ"ל, הננו מבקשים מכבוד השופטים להכיר את יוסף בן מתתיהו הכהן כאחד האנשים השפלים בהסטוריה, שע"י מעשיהם המבישים גרמו לחרבן ארצם."

ערב שלום-עליכם

למרות תקופת המלחמה, ואולי דווקא בגלל כך, אסור לנו להתרחק מערכים יתרבותיים רוחניים, כגון: ספול ביצירות סופראם גדולים של עמנו. הדור המוצלח ביותר לכך היא לערוך כידי פעם, ערב ספרותי על סופר או יצירה ספרותית מסוימת. ברור שיש להכין ולהתכונן היטב, כך שערכים ספרותיים אלה יהיו מלאי תכן ועניין.

בי' אייר תרע"ב נפטר שלום-עליכם, הנחשב לגדול ההומוריסטיים היהודים הודמנות נאותה נתנת לנו בזה לבצוע תכנית "ערב שלום עליכם". התכנית יכולה להיות מוקדשת:

1. להומור היהודי בגולה בכלל (ובתוכה הארי לסלום-עליכם)
2. ערב ספרותי לשכבה המתבגרת במיוחד לסופר.

חשוב מאד שהצורה החיצונית תהא נאה שתמסוך את העין ותשרה אורה חגיגית.

גדולתו של שלום-עליכם היא בזה שהיה לסופר ההמונים, בעצמו סבל דיסות ונדודים, קשיי פרנסה וחוסר מזל (מנחם מנדל בעל החלומות) - סמל לחיי הכלכלה החלושים של היהודים בגולה. הוא הוקיע את שלטון הפרנסים בקהלות, צייר את הנוון שבחנוך, ברם כל ספורים כתובים ברוח טובה. אפשר להדגיש ולציין את ההומור של שלום-עליכם בנגוד לסטירה העוקצנית של המרירות של מנדלי מוכ"ס, למשל (דבר זה נעשה באם התכנית תהיה מוקדשת לנחמה הראשון - ראה לעיל).

הוא הבין לנפס הילדים וגם כתב עליהם ועבורם. יצירותיו תורגמו לעברית ע"י חתנו י.ד. ברקוביץ.

שלום-עליכם, כאיש פשוט מן העם, היה חודר חבת ציון. בספורים לא טכח להבליט את אהבתו של היהודי לארץ ישראל, וכמיהתו לגאולה.

יש לדאג שהערב הספרותי יהיה יותר מהרצאה משולבת בקריאות, יש צורך להוסיף ולגדול; להציג כמה קטעים התוליים ("לכבוד יום טוב"), כמו כן אפשר להכין כמה קטעים רציניים מ"טוביה החולב" (באם יש חוג דרמטי), את ההקראות להמחיש ע"י נתינת תפקידי-קריאה לחברים שיגלמו את הדמויות הטובות. לקריאה: "כתריאלים", "מנחם מנדל בעל החלומות", "אילו הייתי דוטסילג" וכיו.

ישנה עוד אפשרות נוספת; לבחור כמה מנוסאי היסוד שלו, כגון:

1. מחייג הילד היהודי בגולה.
 2. מהווי חגי היהודים.
 3. מקצועות ופרנסות של יהודים.
- במעט רצון והכנה בדרך לערך "ערב ספרותי" שלא ישכח זמן רב!!!

כג' באייר - " י ו ם ה י ם "

לפני שבוע שנים

בדאסית שנת 1941 נתבקשה הסוכנות היהודית ע"י המפקדה הבריטית הראשית במזרח התיכון, לגייס מספר מתנדבים נבחרים לתפקוד צבאי נועז, שהיה מכוון להכשלת מזימות האויים בסוריה לפני כבושה בידו בעלי הברית.

מבין הנוער שהכשיר את עצמו לכל פעולה צבאית, רשמית ובלתי-רשמית, לכל מבצע נועז בחוץ לישוב, נמצאו הבחורים - זו המחלקה הקטנה המרכבת מבחירה וממפקדיה של ההגנה - והם שנשלחו על עצמם אח פעולת "הקומנדו" הנועזת הזאת. מפקד הפעולה היה אחד מבין המתנדבים - צבי ספקטור, שכבר הוכיח לא אחת ולא שתיים את אומץ רוחו ואת כשרונו הצבאי הטקטי....

המתנדבים ידעו היטב את סבב השליחות ואת הסכנה הכרוכה בה. ביום המיועד ובשעה המיועדת יצאו 23 הבחורים לדרך, רעננים, ורוכים לקראת המעשה, נכונים בכל לקרב. אחרי שלש שעות, כשהגיעו למרחק של שלשים קילומטר מן התוף, הודיעו על כך במכשיר האלחוט וכן הודיעו שם פונים צפונה.

מאז נעלמו עקבותיהם לא נודע.....

ה מ ס ר ה

...סביבות טריפולי נשמרו ע"י הילות יישי שמירה קפדנית ומעולה. אחרי הידיעות הראשונות, שהושבו ע"י סירים שלנו, והם נמצאו בלתי מחזיקות, נשלחו הסיירים שנית והביאו אתם תכנית מלאה של המקום, הסביבה ואף תכנית השמירה. התברר, שבחוף פוזרות עמדות במרחק של כ-5 קילומטר אחת מהשנייה. בכל אחת מהם כתת סגולים המצוידת במכונת יריה כבדה, ובין העמדות היו מסיירים פטרולים. מלבדם חנתה שם פלוגת חיל רגלים וסוללת תותחים הייתה כבועה בקרבה בלתי אמצעית לבתי-הזקוק.

בתי הזקק מרוחקים מחוף הים כקילומטר ומעלה. בין הים והאו ביקס נמצאה סוללת מסילת ברזל. תכנית הפעולה בקויה-הכללים היתה כדלקמן: סירת מנוע תצא מחיפה ועליה סירות קטנות (אולי היו אלו "סירות פליטה" ראטונות?); בחיפה תתרחק סירת המנוע לתוך הים, כדי שלשים קילומטר לערך ומסם תמשיך במרחק זה, בקו מקביל לחוף, מול טריפולי. עם חשכה יפנו לחוף. בסירת המנוע יטארו ארבעה אנשים: הקפיטן ועוזרו המכונן והקצין הבריטי. האנשים שירדו אל החוף יתחלקו לשלש חוליות. אחת מהן תטאר ליד הסירות הקטנות (בהן ירדו מסירת המנוע), השניה תגיע עד לסוללת מסל-הברזל ותתפוס עמדות על מנת להבטיח את אפשרויות הנסיגה. השלישית כ-G אנשים במספר, תתחלק זוגות זוגות, בן-זוג אחד עמוס תרמילים עם חומר-נפץ ו"מכשירי זמן" (מכשירים המשהים את זמן הפצוץ ומכוונים אותו) ובן הזוג השני יגן עליו בתח-המקלע שבידו.

הנשק, תת-מקלעים ומקלעים, לא יכול להיות מתוצרת אנגליה - כי, כאמור, אנגליה לא עמדה עדיין בקטרי מלחמה עם ויטי, אותו גוף שגייס חינך ואימן את הבחורים, הוא גם שסיפק את הכלים. גם אחרי כבוט סוריה הויטאית, אי-אפשר היה להיודע מה קרה לאנשי הסירה...ועד היום אנו שואלים:

א ל כ נ פ ל ר ג ב ר י מ ?

בכג' אייר, ובימים בקרבת אותו תאריך, נקדיש בסניפים את הפעולות לנושא הים, הספנות העבירה בעבר, היהודים והים בכל הדוחות, הים עם התחדשותנו, חשיבותו מבחינה כללית וכו'.

רצוי להקדיש פעולה מיוחדת על חנה סנש (חומר יש בספרה) וכן פעולה על סירת ה-כג'. כסכום יש לדבר על מוסד "מעוז הים" המוקם לזכרם. לידו יוקם בית תרבות לזכר חנה סנש.

"מעוז-הים", הנבנה בקיסריה יהיה את המרכז לחנוך ימי לכל הטרותים, ויוצא מתוכו, מלחים, קצינים, חובלים וכוחות מקצועיים אחרים שידרשו לחופים ולנמלים ויותאמו במיוחד לתנאי הארץ. יש להוסיף ולהסביר, בין היתר, את התפקידים החשובים העומדים לפנינו, במדינה העברית, בשטח הימי. ב"חבל הימי לישראל" אפשר להשיג את החוברות הסונות שיצאו, ובהן חומר רב ומגוון של שירים ותכניות וכו', ועל המדריכים להתקשר עם המוסד הנ"ל ולהסיגן.

תכנית כללית לחג השבועות :

ב ח ג	ה ש ב ו ע ו ת
בחג השבועות	לעבדים דרר קרא
נתבשר יסועות	והיתה האורה
עם נאדר בתרועות	ונתנה התורה
ובערגה לאל חי.	ממרומי הר סיני
ואם חלשו הדורות	נתאזר בפעולה
ולקו המאורות	נתרומם ממצולה
וגברו הצרות	ונביא הגאולה
עד בלי שאול עד בלי די	והדרור לכל חי.
	ט. שלום

אפשר לחוג את החג בכמה צורות :

1. יום שדה או טיול לשכבות (בסניפים שהדבר אפשרי)
2. מפקד הסניף ומסיבה סניפית
3. מסיבת שכבה.

"וחג שבועות תעשה לך בכורי קציר חטים" (סמות לד', כב')
 "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך" (סמות כג', יט', לד', כו')
 "בכורי כל אשר בארצם, אשר יביאו לה', לך יהיה. כל סהור בביתך יאכלנו"
 (במדבר יח'. יג')
 "מאתל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות ועשית חג שבועות".

כיצד מפריטין את הבכורים ?

"יורד אדם בתוך שדהו ויראה תאנה שבכרה, אשכול שבכר, קושרו בגמי ואומר:
 הרי אלה בכורים". רבי שמעון אומר, אף על פי כן חוזר וקורא אותם בכורש
 מאמר שיתלשו מהקרקע.

...בשבת ישראל על אדמתו נהג להביא בחג השבועות את בכורי אדמתו מנחה
 לה'. בימי הבית השני נעשה מנהג הבאת בכורים לירו שלים לחג עממי גדול
 ולכנוס כל חקלאי הארץ. בגלות העם פסק מנהג הבאת הבכורים ולחג השבועות
 נתיחד רק חלקו האחד והוא חג מתן תורה. במג נסארו שרידים מימים קדומים

מחגיגות אנשי השדה בשבתם על אדמתם, כגון : קשור הבתים ובתי הכנסת בירק, אילנות ופרחים. עתה עם תחית המולדת נתחדש המנהג להפיא בכרים, ראשית פרי הגן והשדה, מנחה לקרן הקימת לישראל.

שירים:
1. בכורים פרי הלולים 2. שיר ברכה 3. טוב ירדנו אל העין 4. עומר בן קמה 5. הללויה 6. הזורעים בדמעה 6. הכו בנים בחלילים 7. הנה מה טוב 8. עורו אחים ונעלה 9. וחג שבועות תעשה לך 10. שיר תודה וכ'ו.

חמר לקריאה והצגות:

1. צ'נסטובסקה - מסיבות
 2. מועדים
 3. מגילת רות
 4. "רות" - פואימה י' פייכמן הוצ' שטיבל (תרצ"ד)
 5. "אהבת ציון" - א.מאפו (את פרשת הבאת הבכורים מתוך ספר זה)
 6. "שירת הזמיר" - בוקי בן יגלי
 7. מתן תורה - ספר האגדה א'
 8. "בכורים" - לקט פרקי שירה וקריאה (הוצ' מרכז לנוער)
 9. "עולה רגל" - ש. טשרניחובסקי
- יש להכין את המועדון ולקשטו בירק וכ'ו.

- - - - -

י ד י ע ת - ה א ר ן

ה ק ד מ ה:

לאחר שעברנו על כמה הרצאות מבוא נמשיך בחוברת זו במבואות תמציתיים יותר והנושאים: גאובוטניקה. קלימטולוגיה, הסדר הצ"ל (נתינת מבואות) נתן מתוך כונה, היות והנושא "ידיעת הארץ" רחב מאד ולא נוכל להכנס לפרטי הפרטים בפעולות לפני שנדע באופן כללי מטהו על כל מקצוע ומקצוע, למשל: איננו יכולים לדבר על צמחי הארץ לפני שנדע את מבניה, חלוקתה האקלימית וסאר התנאים הגיאואגרפיים המספיעים על הצמחיה.

אחרי הרצאה זו בגיאובוטניקה נתנה הרצאת מבוא בקלימטולוגיה (תורת מזג האויר) וכמובן בראטי פרקים בלבד. ההרצאה השלישית היא מבוא למורפולוגיה (התהוות פני הקרקע וסנויה). הרצאה זו קטורה בקשר אמיץ בהרצאה סנתנה על הגיאולוגיה, לכן לא נחזור על העקרית (לדוגמה: התהוות ההרים), אלא נוסיף בקצרה את החשוב ביותר. (סרק זה יבוא בחוברת באת) נתנו גם מקורות לעבודה והערות הדרכה, אך יס צורך לחזור ולעייין בהערות שהובאו בחוברת הקודמת.

א: מבוא כללי לגיאובוטניקה

הנושא הזה עוסק ביחסים שבין הצומח והסביבה המקיפה אותו, אך מקיף גם את הכרת הנוף הצמחי.
את כדור הארץ מחלקים לאזורים אקלימיים, הפועלים על אזורי קרקע סונים. (לפני שנמשיך נבהיר לצפננו שני מושגים: צומח=כלל הצמחים באזור כל שהוא; ערבה, אחו, יער, וכו'. צמחיה = כלל המינים של הצמחים בכלל. למשל: צמחית ארץ ישראל מונה בערך 2500 מינים)
ננתח את כדור הארץ לאזורים צמחיים: א. אזור הקוטב: אזור זה הוא מדבר של קור וקרח, יש בו "סונדרה" = מין ערבה המורכבת מחזזיות וסחבים (רק בטלסת חדסי הקיץ). בקוטב עצמו אין צומח, אלא גשם, קרח עד.

ב. אזור-אירוס-בנידני: (כל ארופה וחלקה הגדול של סיביר)

עונת הצמחיה באזור זה נמשכת כ-6 חדשים (אפריל-נובמבר). מגוון יותר וכיון שיטנם גם גשמים בקיץ, יש אפסרות של התפתחות: זהו אזור יערות (ה קלימקס=השיא שלו הוא יערות, ראה הסברה להלן). בצפון האזור ישנם יערות מחסיים ובדרום יערות בעלי עלים עבים הנוטרים בחורף. (אנו מציינים את הצומח במכסימום שלו, היינו: במה שמסוגל לגדול שם לפי התנאים הטובים ביותר, ולא במה שיש שם כרגע. מכסימום זה של הצומח שנמצא ב"כח" נקרא קלימקס)

ג. אזור-ים-תיכוני: (איטליה הדרומית יון וכו')

כמות הגשם באזור זה מ-350 עד 1200 מ"מ, אזור זה אחיד מאד מבחינת האקלים, הצומח בתנאים גיאוגרפיים. עונת הצמחיה עורכת 6 חדשים ונמצא בו את הסוג "ירוק עד" (אלון, אלה, זית, החרוב, וכו'-כלומר עצים שאינם משירים את העלים)

ד. האזור הסהרני-סנדי: (סינד נמצאת בצפון מערב הודו)

החורף לח במקצת, הקיץ ארך מאד ויבש. עונת הצמחיה רק 3 חדשים. מדת הגשמים מועטת מ-6 עד 200 מ"מ. הצומח הוא "מדבר" = זהו בסוי לסוג צמחים בני חלוף, כל צמח מרוחק מחברו והעשבים נמוכים מאד. (עצים וסמכים אין לגמרי באזור זה).

ה. האזור הסנדי-דקני: (האזור משהרע מסודן, דרך כל צפון אפריקה עד

דקן סהודו) יש בו עונה אחת גשומה ואחת יבשה. העונה הגשומה היא הקיץ, בחורף חם ויבש. הצומח הוא "סבנה" = סדות גבוהים עד 3 מטר אפילו וכן בולטים פה ושם עצים בודדים במרחק גדול אחד מהשני (בעקר עצי צאלים) זהו מקום המחיה של הזילים, אריות, ג'רפים וכו'.

ו. אזור גשמי עד: (אזור קו המשוה)

יערות צפופים מאד, מטפסים וכו'.

ז. אזור-אירנו-תורני: (עבר הירדן, עירק, קורדיסטן, טיבט ועד

מונגוליה) זוהי יחידה בפני עצמה, בה שלש תקופות: עונה חרפית קשה מאד (מינוס 35 מעלות) מתה מבחינת הצמחיה. העונה הקיצית קשה מאד (עד 45 מעלות) ועונת צמחיה קצרה באביב. הצומח "ערבה" = עשבים ובני שיח צפופים ורצופים (גוף חד-גוני).

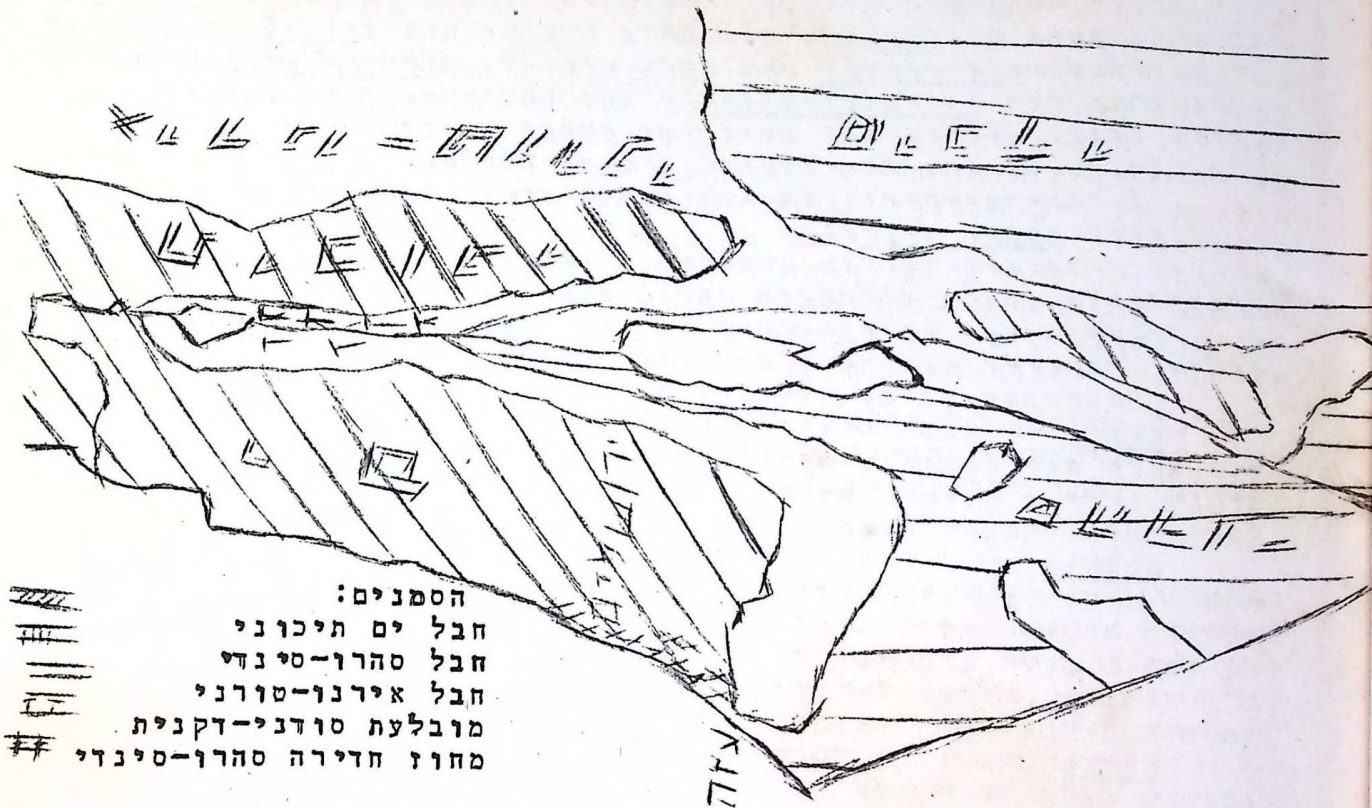
אִי פֶה מַקְוֶה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ?
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִמְצְאָה בְּמִקְדָּמוֹת פְּגִישָׁה שֶׁל אֲזוּרִים שׁוֹנִים. רָאָה בְּמִפְּהָ אֶת
הָאֲזוּרִים הַשׁוֹנִים. שָׂאֲרָצָנוּ מִסְּפַעַת מֵהֶם. וְהֵם הִמְהוּוּ אֶת הַגְּבוּלוֹת הַפִּיטוֹ-
גִּיאוגְרָפִיִּים (גִּיאוגְרָפִיִּים-צִמְחִיִּים) מִלְּבַד שֶׁלֹּא הָאֲזוּרִים הַנִּ"ל (אֲזוּרִים-
תִּיכוֹנִי, אִיזוּר אִירָאנוּ-טוֹרֵנִי וְסֶהְרוּ-סִינְדִי) יִשְׁנֻם עוֹד צִמְחִים הַסִּינְדִיִּים
לְאִיזוּר סוּדָאנוּ-דִּקְנִי (וָאֲדִי-פֶרַעָה, וָאֲדִי-קֶלֶט) וְכֵן צִמְחִים אִירוּ-סִינְדִיִּים
(בַּעֲקָר בְּצִפּוֹן). רְוֹאִים אֲנִי שֶׁבְּאַרְצָנוּ יִשְׁנֻם צִמְחִים מִחֲמַסָּה אִיזוּקִים.
נִצָּחַח עֵתָה בְּרֹאסִי-פֶרֶקִים אֶת הַחֲלָקִים הַשׁוֹנִים בְּאַרְצָנוּ, הַסִּינְדִיִּים לְאִיזוּקִים
הַנִּ"ל.

(א) הָאִיזוּר הַיִּם-תִּיכוֹנִי נִחְלַק לָאַרְבַּעַת חֲלָקִים: שְׂפֵלֶת-הַחוּף, רִצּוּעַת-
הַהָרִים, הַרְמָה הָעֶבֶר-יִרְדֵּנִית. בְּרֹאסוֹן הָאֲקָלִים קְרוֹב לְאֲקָלִים יָמִי, הָעֵנָף
הַחֲקֵלָאִי: פֶּרֶדְסָנוֹת. יֵשׁ גַּם צִמְחֵי-בֵּר. בְּרִצּוּעַת-הַהָרִים הָאֲקָלִים יוֹתֵר קִיצוֹנִי,
יִבְטָחִי, קֶרְקָעוֹתֵיו כְּבֹדִים. בְּאִזוּר הַסִּלְיִסִּי הָאֲקָלִים יִבְטָחִי קִיצוֹנִי (סִמְפֶּרֶסוֹרוֹת
נִמְוֹכוֹת בַּחוּרְף, לַחוֹת-יַחֲסִית יִבְטָחִי, בְּקִיץ .
שְׂפֵלֶת-הַחוּף :

בְּדֶרֶךְ חִיפָה תֵּל-אַבִּיב נִמְצָא אֶת אַרְבַּעַת סוּגֵי נֶאֱדָמוֹת טִיסָנִן בְּאִזוּר זֶה.
לִיד רֵמֶת-גֶּן, עֲסֵלִית, חֲדָרָה, מוֹצָאִים אֲנִי אֶת "הַכּוֹרְכֵר". בְּפֶתַח-תְּקוּהָ יִשְׁנֻן
אֲדָמוֹת כְּבֹדוֹת. בְּאִזוּר רַעֲנָנָה בֵּית-לִיד : אֲדָמַת חוּל-חֲמֶרָה. בְּסִבִּיבוֹת חֲדָרָה:
חוּלוֹת נוֹדָדִים, כְּלוֹמֵר : אַרְבַּע מִינֵי קֶרְקָעוֹת לִפְנֵינוּ (לִפִּי מִרְחָקִן מֵהֵם)-
חוּלוֹת, כּוֹרְכֵר, חוּל חֲמֶרָה, וְאֲדָמוֹת כְּבֹדוֹת.

(ב) רִצּוּעַת הַהָרִים- בְּאִזוּר זֶה יִשְׁנֻם בַּעֲקָר שְׁלֹשָׁה מִינֵי סִלְעִים : סִלְע גִּיר
רֶךְ= נֶאֱרִי, סִלְעֵי קְנוֹמָן, סִנּוֹן וְכו' = טֶרֶה-רוֹזָה (אֲדָמָה אֲדוּמָה). אֲדָמָה לְבָנָה-
אֲפּוּרָה. פֶּה וְשֵׁם יֵשׁ גַּם סִלְעֵי בִזְלַת-חֹם וְגַם אֲדָמָה אֲפּוּרָה-כְּהָה) ע"י רְבוּי-
הַקְּבוּבִית-רִנְדִּזִּינָה) רֹב הָאֲדָמוֹת בַּהָרִים נוֹתָנוֹת קְלִימָט שֶׁל יַעַר. נִצִּיֵּן אֶת אַרְבַּע
סוּגֵי-הַיַּעֲרוֹת הָעֶקְרִיִּים : (1) יַעַר-אֲוֶרְנִים - נִמְצָא לְרֹב עַל אֲדָמוֹת אֲפּוּרוֹת-
לְבָנוֹת (שֶׁהֵן הַגְּרוּעוֹת מִבֵּין אֲדָמוֹת הַהָרִים) בְּכֶרֶמֶל, חֲנִיתָא, לִיד יַחֲיָעַם, לִיד
הַרְטוֹב וְכו'. (2) יַעַר אֶלּוֹן-הַמְצוּי - בַּעֲקָר עַל אֲדָמַת טֶרֶה-רוֹסָה, אֲפֶשֶׁר לִמְצָאוֹ
בְּכָל הַגִּלִּיל הָעִיּוֹן וְכִמְעַט בְּכָל שְׂאֵר הַהָרִים. (3) יַעַר אֶלּוֹן הַתְּבוּר - גִּדֵּל בַּעֲקָר
עַל אֲדָמַת רִנְדִּזִּינָה. נִפּוֹץ בְּסִבִּיבַת הַתְּבוּר, וְלִדְהֵיִים, שְׁעַר-הָעֲמָקִים, הַשּׁוֹמְרוֹן הַצִּפּוֹנִי
וְכו'. (4) חוֹרֵשׁ שֶׁל חֲרֹב וְאַלֶּת-הַמַּסְסִיק - נִמְצָא לְרֹב עַל כָּל הָאֲדָמוֹת, נִפּוֹץ

מפה פוטוגאוגרפית (א, טאפוגרפיה-צדד)

בחנייתא, אילון, בנימינה, וכו' (נמצא במורדות הרים).
 אמרנו שארבעה סוגי-עצים אלה הם הקלימקס, לכן יש לעתים גם צמחים
 אחרים. בארצנו תלוי הדבר במדה טאנו מספלים בשטח: יש ובמקום עשבים
 רעים יופיעו לאחר זמן מסוים צמחי-בר ואח"כ שיחים וכו'. נסביר את הדבר
 ע"י שלל התפתחות כדלקמן: התפתחות הצמחים מתחילה מצמחי סדה עוברת
 את הסלב השני של בתה (עשבים). הסלב השלישי הוא גריגה סבך עצים עד לגובה
 של מטר אחד) אלון-המצוי הוא הסלב הרביעי, חורש-של אלון-סלב חמישי,
 הסלב הששי הוא יער-אלון-מצוי - זהו הקלימקס. מכאן שבמקומות שהקלימקס
 עדיין איננו מוצאים אנו תמיד אחד מסלבי הבינים, כפי שתארנו לעיל את
 שלב הבינים, של התפתחות הצמחים ברצועת-ההרים.

על רמת-עבר-הירדן לא נתעבהפעם מכיון שאין זה קשור ביותר לנושא.
 החבל הסהרו-סינדי:

שני גורמים עקריים משפיעים על הצמחיה, גורמים אקלימיים וגורמים
 קרקעיים (לא נתעכב על הסבר דברים אלה).

הנוף הצמחי טאנו קוראים לו בשם ערבה נמצא באזור האירנו-טורני,
 והאזור הסהרו-סינדי מכיל בעקרו את המדבר.

המדבר הזה יש בו שלשה סוגי קרקעות: (1) חול (2) מלחות (3) חמדה

החול - שלשת סוגי החול (א) חולות-נוודים, (ב) חול שלא בא מהים

ושם אפשר כבר למצוא שיחים (פרקח השיח). (3) חול אדום מאוד (צמח
 פרקח פרסי - כלומר צמחים בגובה עד 4 מטר). האזור הנ"ל של החולות הוא
 באפן יחסי למדבר, הנוח ביותר לעבוד ולספול.

המלחות - (אדמה שמכילה בקרבה מלח למעלה מן השעור הרגיל (5-

15%) מלחות אפיניות ליד ים-המלח. רוב גדול של צמחי בר אינו יכול לחיות
 במלחות אך יש צמחים שהתרגלו לכך, למשל: עץ-האשל. במלחות יוכל לים לחיות
 רק צמחים בעלי כוח-יניקה גדול. מבחינה חקלאית כל השטחים המלחים יוכלו,
 ע"י מאמצים, ליהפך לאדמות טובות. שני הצמחים האפיניים במלחות הם: אוכם
 ומלחית (הלופיסים = צמחי המלח).

החמדה - זוהי הקרקע הגרועה ביותר, מלמעלה מכוסים במין חצץ

והאדמה כולה אינה ראויה לעבוד-חקלאי. יש גם חמדות-מלחות. הקושי הרב

בעבודתן הוא בזה שאין מיטורים אלא גבעות ותלים. כמו-כן אין צמחים על

החמדות, מלבד מועטים כגון: היפרוג, אבל גם זה רק בואדיות, במקום שיש

מים). ה ע ר ה: על האזור האירנוטוראני וכן על יתר האזורים לא נתעכב,

בלאו-הכי אינם תופסים חלק נכבד בארצנו.

מבוא לעלימטולוגיה (אורה - מזג האוויר)

אקלים = תופעות מזג האוויר.
התורה העוסקת באקלים נקראת קלימטולוגיה ולה ענפים רבים (כגון סטטיסטיקה, ארץ ישראל משפעת מאד מהאקלים, וזו א נמנית בין הארצות שבהן האקלים הוא גוהם מכריע. אקלימה של ארצנו הוא סוב-טרופי) אקלים זה מצוין ב: הבדלים קטנים על 2-3 מעלות בין היום והלילה, דמומים קצרים, אין אף פעם ירידה בטמפרטורה למטה מ 0 מעלות (צלסיוס), עונת גשמים אחת וכו'.

א. האוויר

האוויר ומהותו מבנהו וכו'. האוויר, נושא מזג-האוויר, נמצא בחלל כולו, ארבע סכבות עקריות לאוויר המקיף את כדור-הארץ: האטמוספירה, עד לגובה 1000 קילומטרים. הטרופוספירה, מעל קו המשוה בגובה 30 קמ', בקטבים עד לגובה של 6-7 קמ'. מעליה יט אוויר, אך אין שם חלופי טמפרטורה, שכבה זו נקראת סטרוספירה, השכבה הרביעית, בגובה של 30-120 קילומטרים יש בה אוויר דל וקלוט ומחושמל.

יסוד מזג האוויר הם חלופי הטמפרטורה. הטמפרטורה יוצרת באוויר לחצים שונים ואלה מביאים בעקבותיהם זרמי אוויר או רוחות ויחד אתם לחות האוויר, כל אלה מביאים למשקעי האוויר השונים: גשם, ברד, כפור, שלג וכו'.

ב. הטמפרטורה

ארבעה גורמים קובעים את הטמפרטורה:

- 1 - גובה מעל פני הים. ככל שאנו גבוהים יותר הטמפרטורה נמוכה יותר
- 2 - מקום גיאוגרפי. כידוע, מסתובב כדור הארץ סביב השמש ונצב בשפוע של 23,5 מעלות. לכן קרני השמש נצבות רק לקו-המשוה וזו פוגעות קרנים במספר הגדול ביותר. דבר זה מסביר את ההבדלים בטמפרטורה, שנקבעו ע"י רחוק או קרוב לקו-המשוה החם.
- 3 - קרבה או רחוק מן הים. ים ויבשה מגיבים באופן שונה לסמפרטורה. (למשל: בזמן שחומם של המים יהיו 100 מעלות, יהיה חומה של האדמה כ-250 מעלות).

4- תנאים מורפולוגיים (מבנה הקרקע) דוגמא: בחיפה גדולה הסמפרטורה
ב- 0,8 מעלות מאטר בתל אביב. והרי תל אביב נמוכה מחיפה. הסבה לכך היא
טהכרמל והרי ספרעם "מעמידים" את האויר והאויר הלח (העומד) חם מן האויר
הנע שבתל אביב, שאינה מוקפת הרים.

תקופות הסנה בארצנו : משתמשים אצלנו בממוצע החדש החם ביותר (אוגוסט)
והקר ביותר (פברואר). בארץ ישראל למעשה אין ארבע תקופות שנה. האביב,
בחודשים מרץ, אפריל ומאי, אינו קיים אצלנו, כמעט. (במרץ קר, באפריל יש כבר
חמסינים, במאי - חם). אף הסתיו אינו במציאות, כיוון שבספטמבר אצלנו כבר
חם מאוד (בדרך כלל הרי-הם החדשים : ספטמבר, אוקטובר ונובמבר). נוכל
לומר שבארצנו יש אביב של שבועים בקרוב - בזמן המלקוש וכן שתיו, במשך
שלושה שבועות - בזמן היורה. אקלימנו הוא אקלים ימי.

ג. לחץ האויר

(כיוון שנדשא זה קשה, הוא נתן ביותר רחבות אם-כל פרוט זה עדיין אינו
מספיק).

האויר צריך היה בעצם לזרום מצפון ומדרום לקו-המשוה, כיוון שכדור-
הארץ מסתובב מקבלת הרוח כיוון ביניים, רוחות אלו נקראות "פסטים" ונושבות
בין 10-25 מעלות. הן קבועות, יבשות ובהן כלל יוצרות את המדבריות.
בסביבת קו-המשוה האויר הקלוש הולך ומתקרר לכן הוא מתפשט כלפי
הצדדים ויורד באיזורי רוחב גיאוגרפי של 30-50 מעלות. (כשהאויר מתקרר
הוא נעשה צפוף וכבד) גם האויר מן הקוטב מגיע לאותו איזור רותב באוג-
רפי ולכן נוצר שמה "איזור מקסימום (אויר צפוף), בו בזמן שאיזור קו-
המשוה הוא איזור מינימום. ארצנו נמצאת בין איזור המינימום והמקסימום.
לפי התיאוריה הזאת צי יכה להיות ארצנו מוספעת מעו בדה זאת, אך כיוון שפני
כדור-ארצנו אינם מחומרים אחד (ים ויבשה) חלות הפרעות מסוימות בדבר.
כידוע בקיץ מתחממת האדמה מהר יותר ולכן יש אזורי לחץ-גבוה ומכאן שבקיץ
אין גשמים. לעומת זאת בחורף יש אצלנו מלחמה בין לחץ אויר גבוה (שבא
מאסיה) ולחץ-אויר נמוך (הבא מאזור ים-התיכון) ולכן כשיש לחץ נמוך,
מתפשטות רוחות הים (הלחץ הנמוך מאפשר זאת) ואז יורדים גשמים. (הגשם
יורד רק באיזורי מינימום).

המקסימום והמינימום אינם יציגם אלא נודדים בכוון נוגד למחוגי השעון.
מינימום נע נקרא "צקלון", מקסימום נע נקרא "אנטי-צקלון". לחצי-האוויר
מתבטאים במינימום או במקסימום נודדים. כשנוצר צקלון, על חלק מהארץ,
יורדים גשמים. הקרים המחברים מקומות בעלי לחץ שווה, נקראים "איזוברות"
(קוים-המחברים מקומות בעלי טמפרטורה שווה נקראים איזותרמות).
נמפת מזג האוויר, מורים לנו הרוחים בין האיזוברות על מדת הגשמים.

ד. הלחות באויר

ע"י התאידות וכו', מקבל האוויר מים בגבול מסוים. אויר רווי-מים
הופך את האדים המיותרים לסל. (למשל: בנגב האוויר צפוף וחם מאוד ואינו יסל
לקלוס אדים לכן יש שם הרבה סל). הליחות של האויר אינה 100%, אלא
66% בערך. לכמות זו קוראים "ליחות יחסית" ופרושה שהאוויר רווי כבר.
נארצנו הליחות היחסית גבוהה קצת יותר ומגיעה אפילו עד 80% (ליד חוף
הים הליחות היחסית גבוהה מאוד, לעומת זאת ביום חמסין למשל היא יותר
נמוכה ולכן כשהלחות יותר נמוכה מרגישים אנו יותר טוב, כי נתנת לנו
האפשרות להזיע). במקרה שהלחות יורדת אל מתחת ל-20% יש חמסין (ראה למטה
מה פרושו של זה). במקרה - ודבר זה נדיר מאוד-שהלחות פחות מ-10% האוויר
מחוסמל.

ה. הרוחות

הרוחות נקראות על-שם הכוון שממנו הן באות (גם דרום-מזרח וצפון-
מזרח נקראות - "רוח מזרחית"). הרוחות בקיץ: באות מהים, בערך 62% מהזמן
נושבות רוחות מהים ומכאן ההשפעה על אקלים הארץ באותה תקופה: 30% מן
המזרח, מן הצפון 2% והשאר מהדרום. רוחות המערב והצפון קרירות, היתר
יבשות. הרוחות בחורף: רוחות מערב 50%, רוחות-מזרח 40%, דרום 2%, צפון
8%. למרות שבחורף ישנן פחות רוחות מן הים, יורד גשם כי הצקלון בחורף
מספיע והוא המביא את הגשם.

החמסין מהו? - למעשה קיטחמסין יום-יום אך הדבר אינו מורגש.
ההשערה על אודות "חמסים ימים חמים בשנה" אינה נכונה. גם ההשערה על-
אודות החמסין הבא עקב רוח דרומית או מזרחית בלבד אינה מדויקת כל-צרכה;
החמסינים סכיחים בזמן של חסר-רוח לגמרי (או רוח חלשה מאוד) וכן במקרה

סהלחות היחסית היא פחות מאשרים אחוז.
 עלינו לדעת טיפוסם של סוגי חסינים : א. היובש באויר הנוצר ע"י
 הרוח היבשה מהמדבר - וזהו "חסיין הקדים" (זכור את המונח "קדים" מהתנ"ך)
 ב. "חסיין השרב", שהוא קשה הרבה יותר.
 א. האבק המובא באויר גורם למסך דקיק החוצץ בין הארץ והשמש ולכן
 אין קרני השמש, ביותר דיוק קרני החום מתפזרות באויר וכן הגרגרים הרבים
 משתפטים אחד בשני - עקב שמי סבות אלה נוצר חום.
 ג. במקרה שנוצר על-פני הארץ "מקסימום ברומטרי" והליחות היחסית
 יורדת, פני הארץ מתחממים וקרני השמש אינן יכולות לחזור. החום-הרב הזה,
 המצטבר, או השרב יוצר גם את התכונות החשמליות שבאויר, הזכרנו כבר
 שהדבר קורה כשהלחות היחסית היא למטה מ-10%.

מסקעי האויר

א. ארבעה גורמים עקריים קובעים את כמות משקעי-האויר. א) גובה המקום
 מעל פני הים (ככל שהמקום גבוהה יותר יקבל יותר משקעי-אויר) ב) קרבה או
 רחוק מהים. (ככל שהמקום קרוב יותר לים הוא מקבל יותר משקעים, בתנאי שאין
 הפרעות גיאוגרפיות) ג) לחצי-אוויר (באיוור שבו לחץ-אוויר נמוך מתמיד, כמות
 המשקעים גבוהה).

מה גורם לגשם? - המים המתאדים מתאספים לעננים, ע"י התרכזותם
 סביב גרגרי אבק וכשהעננים הללו מגיעים ליבשה מהים, האדים הופכים למים.
 כשהם באים מאיוור צפוף לתחום קלוש, מתפשטים האדים ומתקררים ועקב זאת
 הם הופכים למים (כי אינם יכולים לקלוש יותר בגלל הקור) ואז יורד גשם.
 באם העננים צריכים לעלות לגובה (עקב הרים וכיו"ב) האוויר נעשה קלוש
 ואינו קולט את האדים ויורד גשם.

גם המבנה המורפולוגי משפיע. מבנה האדמה קובע ג"כ את המבנה המורפולוגי-
 לוגי של האוויר : במקום שם עולים הרים מתרומם גם האוויר. (האוויר הוא
 סונה מעל אגם, למשל, מאשר על פני סלע חשוף). דוגמא לגורם דביעי זה :
 החרמון עוצר בעד העננים ומרוממם ולכן מקבל הגליל כמות כה גדולה של
 משקעי אויר.

בארצנו:

בדרך כלל כדללים משקעי האויר: גשם, שלג, טל, ברד, ערפל וכפור.
בארצנו חשובים בעקר הגשם, הטל, ערפל ובמקצת השלג.
ממוצע הגשמים בארצנו הוא 500 מ"מ. כ-1000 מ"מ בצפון, 50 מ"מ בדרום,
מרכז הארץ 500-600 מילימטרים. עלינו לדעת עובדה אחת חשובה מאוד:
ממוצע זה אינו קטן, אלא שהגשמים הללו יורדים במרוכז, בו בזמן שבארצות
אחרות משקעי האויר יורדים במסך כל הסנה. בארצנו תקופת הגדול היא הקיץ
ואלן היתה זו גם תקופת הגשם היתה ארצנו עשירה יותר. אך גם הגשמים יור-
דים לפרקים קצובים ולכן באים גם במדג מרובה מדי ולעתים גם מזיקים.
קורה גם שבמקום מסוים קים הפרט עצום בין כמות המשקעים, למשל: בירושלים
היתה שנה שבה ירדו 300 מ"מ בלבד ולעומת זאת קרה שבשנה אחת ירדו 1100 מ"מ
אלו היה לנו שלג, היו נשמרים המים יותר טוב, כי מי השלגים חודרים
היטב לאדמה. לעתים, ובעקר בנגב (60% מהגשם) מרבית הגשמים הם תוצאה של
"סבר ענן" (התנגשות סדה-חשמלי של ענן בשדה החשמלי של ענן אחר), מים
אלה מורכבים מטפות גדולות הסותמות את הרוחים באדמה לכן ערכם אינו רב.
נציין עוד כמה טבות ליבשה של ארץ-ישראל: הפרשי גבה גדולים על שטח
קטן מאוד, השכבות הגיריות (כיון שהן קולטות הרבה מלחים), מדת ההת-
אדות גדולה באופן יחסי לירידת הגשמים.

ימי הגשמים:

חיפה - 62 יום, יפו - 51, עזה - 40, ירושלים - 58, חברון - 52,
יריחו - 8 ימים.

כמות משקעי האויר:

חיפה - 610, יפו - 500, אל-עריש - 100 (בערך), צפת - 1000,
ירושלים - 630, יריחו - 80 מילימטרים (מספרים אפשר למצוא בספרים).
הגשמים בארץ-ישראל הם נשמי-צקלון (מלווים רוח ולרוב גשמי זעף).
הערות להעברת הנושא:

בשכבה הצעירה, נספר באופן כללי על הגורמים השונים, המשפיעים
על הצמחיה, וכן הגורמים למזג האויר ולגשמים, היינו: ניותר כמעט

לגמרי על שתי ההרצאות הנ"ל, במובן המדעי של המלה. בשכבה המתבגרת והבינ-
 -ונית יש צורך להרחיב את הידיעות בספרים וכן לגוון את העבודה ע"י
 הבאת מפות ודי אגרמות וכן שתוף החניכים בהכנת חלק מההרצאות.
 ההערות שהובאו בחוברת הקודמת דינן יפה גם להרצאות אלו.
 (אפשר לגוון את החומר ע"י נתינתו לעבוד למספר חברים, למשל: אחד
 החברים יטול על עצמו את הסברה הסעיף המספל בטמפרטורה, שני יטביר את
 סהות לחצי-האוויר ותפקידם וכו'. אופן העבודה תלוי ביכולתו של המדריך
 ובכשרון חניכיו).

מקורות :

1. להשתלמות בגיאובוטניקה: "מבוא לגיאובוטניקה" - זהרי.
2. " מגדיר צמחי ארצנו" - זהרי, פיינברון
3. " פרחי שדה וניר" - א. סלומון
4. "אוצר הצמחים" - ב. צ'יזיק
5. "היער" - יוסף וייץ
6. להשתלמות בקלימטולוגיה: " אוצר ארצנו" - (הוצ' לנוער) דר. אסבל
7. " תורת מזג האוויר" - הוצ' "מדע פופולרי" ,
 חומר מקיף וכללי יש בספרו של
 פפוריש שהוזכר בחוברת הקודמת.

ה ח צ ר ך ה ג ר פ נ י

ה כ ד ו ר - ס ג ל :

משחק הכדור סל הומצא בארה"ב ע"י פרופסור נייסמיט בשנת 1892. מטרת הממציא היתה למצוא משחק שיתאים לאולם סגור ויחד עם זאת, היה מהיר ודינמי. למשחק זה יש יתרון על משחקים אחרים; א. אפשר לשחק במגרש פתוח בקיץ וכשמזג האוויר בחוץ הוא גשום וקר - באולם, ב. המספר הקטן של משתתפים במשחק - חמשה במספר - מאפשר חסכוניות טכניים וכספיים. ג. במשחק הכדור סל יכולים לשחק ילדים וילדות מגיל 12 ועד לגיל קשיש. ד. סטח המגרש הוא קטן ביחס לשאר סוגי מגרשי המשחקים. ה. אפשרות למשחק בלילה לאור פנסים.

יתרונות אלה חשובים ביחוד לארצנו, שבה כל של אדמה עולים הון תועפות, ואנשינו, העסוקים בעבודה קשה במשך כל היום יכולים להתפנות למשחק בשעות הערב המאוחרות (אחרי מנוחה של כמה שעות).

משחק הכדור סל דורש מהירות, זריזות, גמישות, עיין חדה, קפיצה והתמתחות ועל הכל הבנה רבה לבצוע המשחק.

במשחק זה מסתתפות שתי קבוצות בנות חמשה שחקנים כל אחת. השחקנים מחולקים בצורה זו: שני מגינים, אמצעי, שני קלעים. על כל קבוצה להבקיע את סל יריבה ע"י זריקת הכדור אל הסל למללה. סל הנכבש בזמן המשחק מקנה שתי נקודות, וסל הנכבש ממקום העונש - נקודה אחת בלבד. הקבוצה שרכשה את מספר הנקודות הגדול ביותר היא המנצחת.

במקרה של תיקו יש להאריך את המשחק לחמש דקות נוספות עד להכרעה. את המשחק מנהלים שופט אחד או שנים, מזכיר השופט ומודד הזמן. זמן המשחק הוא ארבעים רגעים משחק נקי, מתחלק לשני חצאים: עשרים רגעים משחק ועשר דקות מנוחה ושוב עשרים רגעים משחק.

לכל ראש קבוצה ישנה הזכות לבקש במסך המשחק ארבע פעמים "הפסקת-זמן" לרגע אחת בכל פעם. (בתהליך שהכדור לא יהיה בזמן מעופו. לכל משחק יכולים להופיע עשרה שחקנים ובידי ראש הקבוצה להחליף

במסך המשחק את כל המשחקים אחרי בקשה רשמית, מהשופט, לחלפת שחקן.
על השחקן היוצא והנכנס להודיע לשופט על כניסתו למשחק או יציאתו
ממנו. השחקן שקבל ארבעה ענשים מוצא מן המשחק ואחר נכנס במקומו.
המשחק יפסק והקבוצה מפסידה באפ השופט יוציא מספר שחקנים מקבוצה

אחת ויטארו בה פחות משלשה אנשים על המגרש.
השופט הוא הקובע והמחליט על המגרש והכל חייבים להשמע להוראותיו!
שטות משחק :

א - שטת ההגנה

במשחק ההגנה בכדור סל שתי שיטות עקריות : הראשונה היא "שמירת
שטח" ; כל שחקן מקבל חלק מסוים בשטח ההגנה של מגרשו והוא אחראי לשטח
זה. שיטה זו נוחה יותר להתקפה וכמו כן אינה מעיפת את השחקנים. בשיטה
זו שחקני הקבוצה היריבה אינם מוגנים די-הצורך.
ב"שמירה אישית" - וזוהי השיטה השנייה - על כל שחקן לסמור את יריבו
בכל מקום שהוא. הוא אחראי לשחקן שהוא שומר עליו. צורה זו של שמירה
מעיפת עד למאוד, אולם יעילה יותר בהגנה.
קיים גם מזוג של שתי השיטות יחד. שלשה שחקנים שומרים אישית;
ושני שחקנים שטח.

ב - שיטות התקפה

ידועות מספר צורות של התקפה והם : התפרצות יחיד , התפרצות בזק
של שני, שלשה שחקנים, התקדמות אישית ובטוחה של כל הקבוצה, כן קיימות
צורות אחדות להתפרצות לסדה הידיב : כניסה מהמרכז ע"י "פייבוס", פתיחת
המשחק ע"י העברת שחקנים לפנות, התפרצות לסל ע"י חסימת דרכי המתנגד
וכו'.

המתלמד תריץ לעבור אמוץ שיטתי, המתחיל באמוץ הזריקה לסל, המסירה,
הריצה, והקפיצה - הקרוי "אמוץ היחיד", ואח"כ את שיטת ההגנה וההתקפה
הקבוציים, הנקראים אמוץ הקבוצה ורק אחרי שעבר אמונים אלה מתאים הוא
לשחק בקבוצה.

חוקי המשחק העקריים :

1. במשחק משתתפות שתי קבוצות כל אחת בת חמשה משחקים. הקבוצה המנצחת
היא זו שתשיג מספר גדול יותר של סלים.
2. המגרש - עשוי בצורת מלבן באורך של 24 עד 26 מטרים וברוחב של 12 עד

- 14 מטר , מסומן בקוץ חוץ לרוחב ולאורך המגרש . קו הזריקה החפשית במרחק 5,20 מטר . כמו כן יש לסמן את השדה לזריקה חפשית.
3. לוחות הסל - 1,80 מטר לאורך ו- 1,20 מטר לרוחב. העובי לא פחות מסלשה סנטימטר. העמוד שעלין קובעים את הלוח חייב להיות ארבעים סמ' מחוץ למגרש והלוחות צריכים להיות קבועים על העמוד בצורה כזו שיהיו רחוקים ממנו 60 סנטימטר. הקצה התחתון של הלוח יהיה בגובה של 2,75 מטר.
4. הסלים- טבעת הסל עגולה בקוטר של ארבעים וחמשה סנטימטר . עובי הטבעת 20 מ"מ. הטבעת מותקנת על הלוח בגובה של 3,05 מטר, במדה שזה מסני הצודים. הקצה הפנימי של הטבעת צריך להיות במרחק של 15 סמ' מהלוח.
5. הכדור - עגול, היקפו 80 - 75 סנטימטרים, משקלו 650 - 600 גרם.
6. ועדת-השפוט מורכבת : שני שופטים על המגרש, משגיח הזמן ומזכיר.
7. שחקן שעבר ארבע פעמים עבירות איסיות , או עבירה זדונית אחת יורחק מהמשחק ע"י השופט .
8. השופט שורק את טריקת הזמן לפי הוראות מודד הזמן.
9. מבין הסלים : שתי נקודות נכבסות בזריקה לסל בשעת המשחק , נקודה אחת נכבסת מזריקת עונש חפשית.
10. הכדור נמצא בחוץ אם הוא עובר את קווי הגבול החיצוניים.
11. כדור מוחזק ע"י שני יריבים גורם לזריקת ביניים ע"י השופט.
12. אסור לשחקן לעשות שני צעדים כשהכדור בידו.
13. אסור לשחקן לגעת בגוף המתנגד.
14. על פגיעה טכנית נענשים בזריקה חפשית אחת או שתיים.
15. משחק בוגרים מורכב משני חלקים , כל אחד עשרים רגע והפסקה בת 10 דקות. במשחקי נוער מצמצמים את הזמן.
16. השופט מתחיל את המשחק בשריקת ביניים באמצע המגרש בין שני שחקנים יריבים.
17. אחרי סל מכניסים את הכדור למגרש ע"י זריקה מאחורי קו-הגמר, ע"י העמוד.
18. במקרה של תיקו מאריכים את המשחק לעוד 5 דקות, או עוד הוספות של 5 דקות עד להכרעה הסופית.
19. כל קבוצה יכולה לדרוש ארבע הפסקות בנות רגע אחד , כל אחת.

ה א מ ר ו ב כ ד ו ר - ס ל

1. העמדה בשורה וריצה מסביב למגרש.
2. זריקת חזה לסל - מימין, משמאל, אמצע (מרחק הזריקה 3-5 מטרים).
3. זריקה ביד אחת מהצד (העברה משפי ידיים).
4. זריקת ראש.
5. זריקת מכת-ענש ("פאאוול") הכדור מוצא מבין הידיים מלמטה .
6. ריצה (" דריבל ינג") עם הכדור, קפיצה וזריקה לשל מימין, משמאל והמרכז.
7. ריצה מימין לשמאל וכן להיפך וזריקה לסל.
8. זריקה לסל ממסירת המאמן מכל הצדדים. מסירות המאמן קצרות ורחוקות.
9. זריקה לסל אחד אחרי השני בתדירות, בלי הפסק.
10. אחד מוסר והשני זרק לסל בתדירות.
11. סתי זריקות : אחת דחוקה והשניה קרובה לסל .
12. זריקות לסל כשצורת העמידה היא הגב לסל ("פייבוס")
13. מסירות לידיים ותפיסת הכדור .
14. מסירת חזה.
15. מסירת חזה בהקפצת הכדור על הארץ.
16. מסירת כדור-יד, מסירה ביד אחת.
17. מסירה מלמטה, בשתי ידיים.
18. מסירה מלמטה ביד אחת.
19. מסירה בשתי ידיים באלכסון.
20. מסירה לאחור (הפנים לחזית והכדור נמסר לאחור בצורת זריקת כדור-מים).
21. מסירות אלו (ראה מספר 20) אפשר לבצע בשתי צורות, במעגל וכן גם בריצה במעגל.
22. הליכה עם כדור (דריבלינג) ביד אחת וחליפות ליד השניה .
23. הליכה עם כדור בין שורות.
24. למוד הקפיצה לסל (לגובה יוחר מאשר לאורך) שהיה, הסבוב באויר והכנסת הכדור לסל.

25. למוד הציר, העמידה על רגל אחת וסבוב, בו בזמן, בשניה.
 26. למוד השחקנים את הסעית היריב ע"י תנועות גוף, ידים, רגלים ועינים.
 27. למוד הסמירה על שחקן (אין להתקרב אל השחקן עד הכדור אלא ברגע המתאים)
 28. ללמוד איך לעמוד על המגרש בזמן שמתקיפים אותו שני שחקנים (ביניהם ובין הסל).
 29. למוד השליטה בצורת סמיניות ("קרים-קרוס"), מסירות אחד לשני וחזור.
 30. מסירות של שני אנשים איש לרעהו והתקדמות לעבר הסל.
 31. מש רת הכדור למאמן, ריצה אליו אחרי המסירה, קבלת הכדור וזריקה לסל.
 32. למוד הנתיחה בשעת קפיצת הבינים (ז'מפ).
 33. למוד התחמקות מסחקן שומר (הלוך וחזור).

סיום

המשחק שעקרונותיו הוסברו לעיל, הנו אחד המקובלים ביותר בארצנו, בהתחשב עם הסכון וחסר האפשרות לעסוק בסוגי ספורט הדרושים תנאים ושטח רחבים, אנו מציעים לסניפים ולמדריכים לשים את הדגש על משחק זה. מרכז המכבי מסב, בשמים אלה, תשומת לב רבה למשחק זה ומדריך ארצי מיוחד יעבור בסניפים וידאג לפתוחו של ענף הכדור סל. רצוי היה לרכז את כל מדריכי הקבוצות למען יקבלו הדרכה מוסמכת ויוכלו להעבירה בקבוצות ביתר יעילות.
 אין להסתפק באמון ומשחקים פנימיים בקבוצות, יש להכניס יתר מתח לפעולה זו ע"י תחרויות פנימיות בין הקבוצות, הגורמים ובמדת האפשר בין הסניפים הקרובים.

ה ע ר ה:

כאמור לעיל יעבור מדריך ארצי מיוחד ש עסוק בארגון העבודה הספור-טיבית בסניפיו, חבר זה ידריך בכדור סל, ילמד את תרגילי הכנוס הבא של "המכבי" (קורנו לערכו בפסח אולם בגלל תנאי הזמן נדחה המפעל לסוכות אנו מקוים שאז נוכל לקיים את חמפעל, עכ"פ יש להכין ע"י למוד התרגילים). המדריך הספורטיבי ידאג ויארגן את מפעל העבודת א ל ת ה ס פ ו ר ש ועל הסניפים לדאוג שכל חבר וחבר יעבוד אות זה.

= = = = =

מ ש ח ק י - ת נ ו ע ה

גז היראדת למדריכים

1. מ ק ד מ ה

המשחק הוא פרוזודור החיים. הוא סוחב את המשחקים בזרם החויות, וההתפרצויות הטבעיות, וחושף אגב כך את תכונות אופיו של היחיד. עוד בגיל הרך ביותר מתחילות בשעת המשחק להתבלט "חולשותיו" של הפרט. ילדים אנוכיים לדרגותיהם השונות: עצבנים והססריים, רודפי טלטון ושררה, נרגנים ומתחרים, מתמרדים ומתקוממים, ילדים טובי לב, ומאידך בעלי נטיה סדיסטית, ילדים אדיבים ומנומסים ואחרים פראים ומרוטלים. כל אלה מסתגלים במגרש המשחקים ונראים כמו מתוך מסקפת מקסימה המכוונת לחיי החברה האופפת אותם. ההבדל הוא רק בזה שהכל כאן - על מגרש המשחקים הנו רך ועדין ונתן לעבוד פסיכולוגי. כאן צפוי ערכו החינוכי הרב של המשחק, ובזה מסתכל תפקידו של המדריך המנהל משחקים בקרב הנוער.

אין להתעכב כיום על הצד הגופני של המשחקים, שהרי הדבר ברור וידוע לכל ואינו זקוק להסברים מיותרים: ברור שבמשחקי התנועה, האהובים מבהמה טבעית על הילדים, באים לידי הפעלה מרובה רוב שרירי הגוף, מפרקיו ואבריו, בסעת ההתאמצויות השונות באים לידי הפעלה מקסימלית הלב והריאות, כל החושים אף הם באים במשחק לידי הפעלה מקסימלית ואמונים מעסיים וחכליים-תיים. ואם נוסיף לזה את האמור לעיל על פתוח תכונות האופי - נבוא לידי המסקנה הברורה שצוינה לעיל כי: המשחק מהווה את הפרוזודור המעסי והמוחסי ביותר המכין את הילדים לקראת חיי החברה על כל סבוכיהם.

המדריך במשחקים חייב איפוא להכיר ברוח ת את תפקידו. עליו לדעת שהילדים בידיהם כחומר ביד היוצר. מחוץ לכל הידיעות שעליו לרכוש בכדי שימלא את תפקידו, עליו להיות, קודם כל, אוהב ילדים ומבין לרוחם, לחיות עם הילדים את חייהם הם במשחק. עליו, לחזר לכאורה לימי ילדותו הוא, למען יוכל להשפיע על הילדים בסביבתו, ולכוונם למסלול הנאות של נמוסי החברה וחוקותיה.

לילד המשחק - הנצחון הוא המסרה. למדריך - הכרת המסרה היא הנצחון
אם לא ברורה לו למדריך המסרה הזו של שמחק - חנוך האדם שבילד - אז אם
אינו חש צורך בסחון ביכולתו להגשים מסרה זו במלואה, מוטב לו לא לעסוק במקצוע
זה לפני שלא יראה ברכה במעשיו.

2. שיטת הקבוצה:

שיטה זו, במבוססת על חלוקת המשחקים לקבוצות נראית לסובה ביותר
בהדרכת המשחקים. עקרונות שיטה זו כלולים בסעיפים הבאים:
א - רוח ההתחרות מפעמת בקרב הילדים מטבעם. יש לנצל רוח זו בכוון
חנוכי. הילד המשתתף לקבוצה אחת, המתחרה נגד קבוצות אחרות, מרגיש את
הקשר האמין שבינו לבין הקבוצה; רוח הקבוצה, האחריות ההדדית, הגאווה
הקבוצית, העזרה ההדדית (ביחוד לנחשלים) ורוח בסחון הפרט בכלל - כל אלה
מוצאים את בטוים הנכון בשיטת הקבוצה.

ב - החנוך למנהיגות מתבלט באופן מיוחד בשיטת הקבוצות. בחירת ראשי
הקבוצות צריכה להעשות בתבונה רבה. הצלחת החנוך בשיטת הקבוצות, תלויה בהרבה
בבחירת ראשי הקבוצות וסגניהם. על המדריך, אמנם, להתייעץ בנחירה בחברי
הקבוצה, אבל עליו לזכור שלא תמיד בחירת המשחקים עצמם היא הטובה ביותר.
לעתים קרובות זוכה להשפעה רבה על המשחקים, דוקא הספוס הגרוע של המשחק.
האחריות למסירת הקבוצה לידי ספוס כזה רבה למדי. מהצד השני ישנם עפי"ר
בכל מחלקה תלמידים כאלה שבין אם יבחרו ובין אם לא יבחרו לראשי הקבוצות,
השפעתם על חבריהם תהיה מכרעת תמיד. על המדריך להתחשב עם כל זה, בגשתו
לקבוע את ראש-הקבוצה, המצליח בהנהגתו ומקבל ע"י זה בעצמו השפעה טובה.

ג - על המדריך לא רק לדאוג לבחירה מתאימה של ראשי קבוצות, כי-אם
גם לספל באופן מיוחד (ביחוד בתחילה) בהערות והוראות לראשי הקבוצות
וסמירה קפדנית מצד אחד על המסמעת כלפיהם. מן הצד השני על שמירתם על
עקרונות הצדק והחוק. על המדריך לדאוג לכך שהילדים לא יסחפו בזרם ההתל-
הבות למשחק אחד או שנים, כדוגמת הכדורגל או המחנים. בכוון זה נוכל
להעזר בהרבה בראשי-הקבוצות.

ד - מספר הקבוצות תלוי בעקר במספר התלמידים שבמחלקה. בדרך כלל רצוי
לקבוע ארבע קבוצות, בנות עשרה - שנים עשר ילד, אבל כשמצב התנאים החיצו-
ניים כגון: חוסר מגרש, חוסר מפסירים וכד', אינו מרשה זאת. יש לקבוע
שתי קבוצות, גם במקרה זה וביחוד כשמספר הילדים בכל קבוצה רב, רצוי לחלק

כל קבוצה לסתי קבוצות משנה. רצוי שהחלוקה תשאר לזמן ממושך פחות או יותר. לכל קבוצה רצוי לתת שם או "צבע". הקבוצה רשאית לבחור לה דגל או סיסמא וכד'. על ראש הקבוצה לדאוג להעלאת הרמה של ההכשרה הגופנית של חבריו.

ה - על המדריך לחלק את המחלקה לקבוצות בעלות "כוחות שווים". הילדים החזקים והחלשים, הגבוהים והנמוכים צריכים להיות מחולקים במדה שווה. חלוקה זו מהווה עפי"ר סלע-מחלוקת קשה ויש להקפיד בה על שווי המשקל. הערה: על המדריך גם לדאוג שבני הצוות הסגורות יחולקו בין כל הקבוצות, שלא תוצרנה קבוצות "אסכנזיות", "ספרדיות", "גרמניות" וכד'.

ו - גורם חשוב בסטת הקבוצות הוא רוח ההתחרות. בגיל הצעיר נושאים המשחקים אופי יותר חברותי מאשר התחרותי, לא בכלן, איפוא, אפשר להכניס גורמים של התחרות. אבל, בדרך כלל, רצוי במדת האפשרות וביחוד לשם סכום תקופה ידועה לערוך את המשחקים בצורת מבחן או התחרות בין הקבוצות לפי חשבון נקודות. באים בחשבון אפני ההתחרות הבאים:

1 - התחרות בין בודדים. ז"א: משחק מקבוצה אחת מתחרה נגד משחק מקבוצה שניה. המנצח מזכה את קבוצתו בנקודה. כשישנן ארבע קבוצות מתחרים ביניהם ארבעה משחקים. הראשון מזכה את קבוצתו בארבע נקודות. השני בשליש. השלישי בשתי, הרביעי באחת.

2 - אפשר גם לקבוע שהמשחקים אינם מתחרים ביניהם, כי אם פבחנים בהסגת הישג ידוע, כגון: זמן, מרחק או גבה מסוים. כל המשיג את ההשג הקבוע מזכה את קבוצתו בנקודה.

3 - בדרגה יותר מאוחרת יש להנהיג התחרות בין קבוצות כגון: מרוצי-שליחים או תחרות-כדורים וכד'.

4 - אפשר גם לקבוע התחרויות בכורה, ז"א שכל קבוצה משחקת עם כל אחת משאר הקבוצות, כל נצחון מזכה את הקבוצה בשתי נקודות, "תיקו" ז"א משחק שנגמר ללא תוצאות, מזכה כל קבוצה בנקודה אחת.

3. השופט:

יש לקבוע לכל משחק מנהל או שופט ולציידו במשקוקית. מהרגע שבו מתחיל המשחק יש להקפיד על עמדתו וערכו של השופט. שאלה זו היא הקשה ביותר אך גם החשובה ביותר בחנוך משחקים, ולפיכך אין להסיח את הדעת ממנה אף לרגע קל.

עבודת המדריך צריכה להיות מלווה בהקפדה מלאה ואמתמדת על עמדתו של הסופט.

יש לשנן ולחזור ולשנן כי הסופט הוא הפוסק היחידי ע"פ המגורש. אם אמנם ציות זה לפסקיו של הסופט, אינו צריך להיות ציות לפקודה מתוך עוורון אלא נובע מדברי הסבר והערה מתאימים, מה שנראה לכאורה כי בשעת ההתעוררות אגב המשחק בהתגברות האינסטינקטים, שוכחים הללו את כל ההסברים וההוראות. כגון בנקודת שכחה זו, 'חיבת לבוא התערבות מידית, נמרצת, תקיפה ומחלטת.

4. השקט במשחק :

המשחק הוא גלוי טבעי ואין לכלוא בו את המשחקים באופן מלאכותי ולגזור עליהם שתחקה מחלטת ללא הוצאת הגה מהפה. אין למנוע, למשל, קריאות התפעלות, או ערוד, או קריאות-טמחה לנצחון וכיו"ב, אולם אלו חייבות להיות בגדר הנמוס והשקט הטבעיים. עפ"י חורגים הילדים ממסגרת טבעית זו ולעיתים נדמה כי לא הילדים בלבד אלא גם הבוגרים והמחנכים נתפסים בשעת משחק לצעקות פראיות הרחוקות מגדר הנמוס והשקט הטבעיים. על מנהל המשחק לקדם מלחמה על צעקות אלו. גם תפקיד זה צריך להתמלא מתוך התמדה והקפדה ללא לאות.

5. חמור המשחקים :

בדרך כלל לא רצוי להרבות במשחקים אלא לבחור במשחקים ספורים המתאימים לגיל ידוע ולהמשיך בהם במדה שהמשחקים עצמם מוצאים בהם ענין. אין הילדים מקבלים ברצון "משחק חדש". אמנם הסם "משחק" מוצא חן בעיני-הם ברגע הראשון, אך מיד בהתחלת המשחק מתגלה חוסר ענין ורצון לשוב למשחק ישן, ידוע מכבר. אין פרושו של דבר כי צריך לדוש באותו משחק ישן מבלי לפנות לאחר-חדש. על המדריך, איפוא, להבחין יפה מתי הגיעה שעתו של המשחק הישן לפנות מקומו למשחק חדש מתאים. באחת - אין להרבות במשחקים אלא להתעמק בהם, לסכללם ולמצוא בהם יותר ענין. סומה על המדריך להתאים את חומרי המשחקים לא רק לגילם של המשחקים אלא גם לאונת השנה, למזג האדם, לתנאי המגרש, למספר המשחקים, למינם ואפילו למצב רוחם.

בימי קרה יש לבחור במשחקי תנועה שיט בהם ריצה רבה ומסתתפים בהם משחקים רבים בבת אחת. לעומת זאת יש לבחור בימי חמר במשחקים כאלה שהמנוחה רבה בהם מהתנועה ואשר מספר המסתתפים בהם בבת אחת מועט. כשאין המגרש מתאים למשחק שנקבע, מוטב להניחו ולבחור באחר. מספר מסוים: ומתאים של משחקים משמש גורם חשוב מאד להצלחת כל משחק. מספר גדול מדי מביא על פי רוב לידי טעמום והפרעות, ומוריד חלק חשוב מערכו החנוכי של המשחק, הוא הדין - (אמנם במידה קטנה יותר) - במספר קטן מדי. במשחקים ידועים אפשר לשתף נערים ונערות יחד, אולם לעומת זאת ישנם משחקים שזווג זה אינו עולה בהם יפה. על המדריך, איפוא, לתת לבו לכל אלה.

6. ההכנות למשחק:

המדריך חייב לדאוג תמיד לכך שההכנות למשחק תהיינה קצרות ככל האפשר, אולם מאידך עליו לדאוג לסדורים הכרחיים ידועים טבלעדם לוקה המשחק. סדורים אלה כוללים:

(א) סמון המגרש. בטאלה זו יש שהמדריכים מקילים יותר מדי. מוטב לאבד בהתחלה זמן מועט ובלבד שהמשחק, לאחר התחלתו, יוכל להמשיך ללא הפרעות בגלל סמון בלתי מספיק. בדרך כלל רצוי להעמיד סמנים קבועים למשחקים שונים על מנת שאפשר יהיה לחדשם לפני כל משחק. סמון נכון מקל בהרבה על עבודת השופט.

(ב) כלי המשחק. על המדריך לדאוג לכלי המשחק שימצאו תמיד במקום ובטעה המתאימה. אין לך דבר המרביז יותר מכדור בלתי מנופח או ממטאבה שחולה לפעול, שהכל מוכן להתחלת המשחק. כן עליו לדאוג להחלרת הכלים למקומם כחם המשחק. הטפול הנכון בכלים ובמכשירים שונים צריך להיות חלק נכר מחנוכו של המשחק.

1. בין הכלים האלמנטריים ביותר ראויים לציון: שנים, שלשה כדורים גדולים מנופחים (גם מטאבה, מרצע, סרוחים)
2. כדורי גומי קטנים
3. סקיקי אפונה אחדים (נקל להכינם ושמום למשחקים שונים בגיל

צריך חשוב מאוד

4. מקלות לכדור הקפות (בני גדלים טובים). המקל הפסס ביותר הוא המעוגל. תחתילים אינם אוהבים אותו ומקל סטוח נראה להם יותר נוח. בתהילה ובעקר למשחקים נכסלים ראוי להשתמש במקל הסטוח אולם על מנהל המשחקים להסתדל לעבור למקל המעוגל, שהפגיעה בו טובה יותר אם כי נראית קשה. אורך המקל הרגיל הוא כ-80 ס"מ בערך.

5. "מגלב" במשחקים בהם מופיע גורם ההכאות יש המשתמשים בידיים באגרופים או בממחטות שבקציהן קשר. כל אלה אינם רצויים ומוטב להכין תחתיהם מגלב מתאים מבו. במקרה שיש צורך במגלבים אחדים (מגלב לכל משחק) אפשר להשתמש במספחות צופיות (משולשים) לאחר שמגללים אותן עד שהן מקבלות צורת מגלב ומהדקים אותן בשרוך דק או בגומי. (ולא בקשר מהודק)

ג. סוגי הקבוצות. על המדריך לדאוג שהמשחקים יהיו לבושים תלבושת נוחה. חשיבות רבה, יותר מכפי שמיחסיים לה המדריכים, נודעת לסימנים מבדילים בין הקבוצות היריבות. סימנים אלה מאפשרים לשופט לנהל נכונה את המשחק ומקילים על המשחקים עצמם. כסימנים מבדילים די בסרטנים רחבים בעלי צבעים בולטים לעין המקיפים באלכסון את המשחקים. (מהכתף למותן).

ד. התחלת המשחק וחלופי התפקידים. הזכות להתחיל במשחק נתנת ע"פ הגרלה שמפסלים בין שתי הקבוצות היריבות. הקבוצה שזכתה בגורל תהא המתחילה ואלו הקבוצה השניה תבחר בחצי המגרש הטוב בעיניה. במקרה שהתקיים "בחיירות" אין צורך בהגרלה להתחלת המשחק היות והזכות להתחיל במשחק נתנת לקבוצה שהפסידה בבחיירות אלו. במשחקי כדור קטנים או במשחקים שאין בהם הבדל רב בין חצי המגרש או בין זכות ההתחלה, יכול המדריך לזרוק את הכדור בין שני היריבים ומי מהם שיתפוס את הכדור לאחר הרקדתו מהארץ, יזכה את קבוצתו בהתחלה.

כמו"כ יכול המדריך לזרוק את הכדור על קו הגבול האמצעי והקבוצה טאליה התגלגל הכדור תזכה בהתחלה על המדריך לדאוג בטעת המסחק שכל המסחקים ישתתפו בו במדה שנה פחות או יותר. במסחקים שבהם ממלאים תפקידים חסובים רק מסחקים סבורים, יש לדאוג להתלפתם באופן קבוע ומסודר. במקרים אלה רצוי לקבוע לכל המסחקים מספרים ולהחליטם לפי סדר המספרים.

7. לגרוץ מסחק חדש

כבר צוין לעיל כי הילדים בדרך כלל מקבלים את ההודעה על מסחק חדש אבל אין להם די סבלנות להכיר וללמוד מתוך שמיעה על המסחק החדש. מטעם זה בלבד יש להמנע מהסברים עמוקים ולמוד החוקים לפני התחלת המסחק. הלמוד הטוב ביותר והמוחשי ביותר הוא המסחק עצמו. הדרך הקצרה ביותר והמעשית להחשת המסחק היא גישה כמעט ללא כל הסברים. על המדריך לשחר את המסחקים או את הקבוצות במקומותיהם, לתת להם הוראה קצרה מה עליהם לעשות ולהתחיל במסחק. תוך כדי מהלך המסחק תבאנה הוראות נוספות. בגישה, למשל למסחק המשולש, אין תועלת רבה בהסברה הנתנת למסחקים של-הבורח אסור יציה להכנס למעגל. הסבר אמנם ברור ולטאלת המדריך אם הוא מובן, יענו כל הילדים בחיוב אבל למעשה יעברו רבים מהם צהמסך המסחק על חוק זה, וממילא יהיה צורך להפסיק את המסחק ולהזכיר זאת עוד פעם. חוק זה יתקבל בצורה הרבה יותר מוחשית, אם במקום הסבר יחכה המדריך להזדמנות מתאימה ופסיק את המסחק ויודיע שהנה מה ש"סמיון" עשה ברגע זה בהתפרצות לתוך המעגל אסור לעשותו. הפסקת המסחק וההודעה הישירה מחידדים חוק זה להבנת העניינים. במסחקים מורכבים ובגיל מבוגר יותר יש לפעמים ערך מעטי גם להסברה תיאורטית על מהות המסחק בלויית ציור על לוח או על פני הרצפה, אבל גם במקרה זה צריך הסבר קצר ביותר ומקיף רק את התוכן העיקרי שבמסחק, ללא ספול בפרטים.

8. השתתפותו של המדריך במסחק

במקרה שחור מסחק אחד במסחק (על פי רב בזוגות) על המדריך למלא את מקומו (יש להמנע מלהוציא בגלל זה ילד אחר). בכלל רצוי שהמדריך ישתתף בעצמו במסחקים אולם רק במדה שתפקידו כמחנך וכמדריך לא יפגע.

מתוך השתתפות פעילה זו עליו לשמש במשחקו דוגמא יפה למתן תשומת לב מתאימה למשחקים נחשלים ולעדודם.

9. הערות כלליות

א. תאור כל משחק בחוברת יהיה קצר ויובא לפי הסדר הבא:

- (1) שם המשחק
- (2) מספר המשחקים. מובן שהמספרים הנקוטים אינם קבועים במסמרות, הסבר תלוי בגורמים חזוניים שונים. בדרך כלל שמספרם של המשחקים עולה בהרבה על המספרים הנתונים, רצוי לותר על המשחק הנדון.
- (3) כלי המשחק
- (4) המגרש וסמונו (במקרה שגודל המגרש אינו מצוין - משמע שהכוונה היא למגרש קטן). גודל המגרש מסומן תמיד בשני ממדים, יחידת המידה היא המטר.
- (5) עריכת המשחקים.
- (6) מהלך המשחק
- (7) חוקי המשחק.

ב. המונח "מעצל" קובע שמחקים ערוכים במעצל, שפניהם מופנות למרכז, הרוח בין כל אחד ואחד הוא כרוח של שתי צדדים מודמות לצדדים ואחוזות זו בזו. רוח אחד יצוין במיוחד, "מעצל סגור" - מעצל באחיון ידים. המונח "זוג ערפס" - זוג שאחד עומד מאחורי השני. המונח "זוג חזי" - זוג שאחד עומד בו לצדו של השני. המונח "פז" - מספר אנשים המסודרים זה בצד זה שפניהם לחזית. המונח "שורה" - מספר אנשים העומדים זה מאחורי זה. המונח "תפיסה" - הכוונה לנגיעה בגופו (ולא רק תפיסה ממש).

ג. בציוורים יסומנו כל משחק בסמן $\uparrow$, חק המאונך מורה לאיכן מופנות הפנים. מנהל המשחק יסומן בסמן $\neq$. במשחקי קבוצות יריבות יסומנו חברי הקבוצות השונות בסמנים מיוחדים, כגון: $\vee, 0, x$.

קוים להדרכה בחומר הצרפתי המעשי

בחוברות הקודמות עמדנו על קוי הפעולה ותכסיסי הבצוע בהדרכת חומר צופי-מעשי, עתה נספל בפעולות לדוגמא על העקרונות שהוצגו.

השכבה : הרעים . הנושא הכללי בסגרת "ידי עת הארץ", נקח לדוגמא את הנגב, שבחלקו העיוני עוברים את : הכרת הנגב וגבולותיו, תולדות ההתייטבות בו, בעיות המים והתחבורה, יחסי טכנים, אסטרטגיה, החומר מועבר בצורה ספורית בעקרו, בלוי הסברות, פנס-קסם ורצוי גם לערוך פגישה עם חברים מהנגב.

החומר המעשי משתלב בנושא הכללי ע"י התאמת נושאי הפעולות לנושא. בתכנית לסלטה חדשים נקבעו המקצועות : מחנאות, התמצאות והסתכלות, אחות ועזרה ראשונה. בפעולות המכינות נחנו במחנאות : שמושים בחבל אלונקות, ושכון. כולל גם הקמת מגלי צופים. בהתמצאות והסתכלות : צורות השטח, הכרת המפה וקריאה בה, חזרה על המצפן. באחות : עבודה בתחנות, טופס תשדורת שדה וסמני התקשרות נוספים. בעזרה ראשונה : שפפי דם וחבישה באגדים.

ביום שדה, שיפורס בחוברת הבאה, יסו כמו הידיעות שנרכשו בפעולות המכינות, ע"י מבצע של הקמת מחנה בטטח הבטחתו, בצוע מטחק שדה ושד. נחנו פה ארבע דוגמאות לפעולות מכינות .

א. מחצאות : נושא הפעולה : מסרת הפעולה : סכון
 להקנות לחניכים הכרת טפוס אהלים
 ולאמנם בהקמת אהל עגול
 אהלים מטפוסים טונים. שני אהלים עגולים,
 42 יתדות, חבלי יתר, שני מוטות לאהלים
 העגולים, 5 מקבות, משרוקית.
 מישורי :

הטח

מס' הסף	הנושא :	פ י ר ו ט	זמן
1	מבוא.	השמוש באהלים גדולים יותר מאהל הסרים והשמיכות	5
2	הכרת טפוס האהלים	הצגה והסברה של אהלים מוקמים ע"י המדריך מראש או ע"י בקר במחנה אהלים. עמידה על תכונותיהם	15
3	האהל העגול (קונוס)	תכונותיו (מתוך השוואה לאהלים האחרים), נוח למחנה ממושך. אפשר לנוע בו, קשב לסלסול. קשה להקימו ברוח	5
4	הקמת אהל עגול	הצגה ע"י המדריך ועוזרים. קביעת מקום מוט התורן והפתח. סמון מקומות היתדות ע"י ירדיוס של יתר במרכז וחבל. תקיעת היתדות, העמדת האהל ומתיחת היתרים. תשומת-לב מיוחדת להל בשת כובע האוהל.	20
5	הקמת אהלים ארון.	בסתי קבוצות בפקוח המדריך	20
6	תחרות הקמת אהלים	הקפדה על בצוע מהיר, ארגון עצדת היחידה, אך בעיקר עבודה מושלמת	15 80

א.

מחנאות :

נושא הפעולה :

שכונ

מטרת הפעולה :

להקנות לחניכים הכרת טפוס אהלים

ולאמנם בהקמת אהל עגול

אהלים מספוסים טובים. שני אהלים עגולים,

42 יתדות, חבלי יתר, שני מוסות לאהלים

העגולים, 5 מקבות, משרוקית.

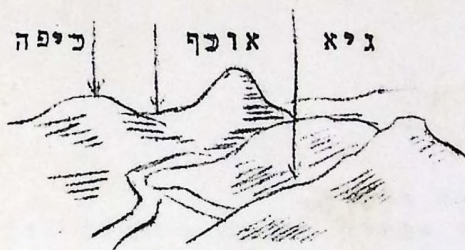
מישורי :

השטח

מס' הסדר	הנושא :	פ י ד ו ט	זמן
1	מבוא.	השמוש באהלים גדולים יותר מאהל הסדרים והשמירות	5
2	הקמת טפוס אהלים	הצגה והסברה של אהלים מוקמים ע"י המדריך מראש או ע"י בקר במחנה אהלים. עמידה על תכונותיהם	15
3	האהל העגול (קונוס)	תכונותיו (מתוך השוואה לאהלים האחרים), נוח למחנה ממושך. אפשר לנוע בו, קשב לסול. קשה להקימו ברוח	5
4	הקמת אהל עגול	הצגה ע"י המדריך ועוזרים. קביעת מקום מוט התורן והפתח. סמון מקומות היתדות ע"י ירדיוס של יתר במרכז וחבל.	20
		תקיעת היתדות, העמדת האהל ומתיחת היתרים. תשומת-לב מיוחדת לה בשת כובע האוהל.	20
5	הקמת אהלים אמון.	בשתי קבוצות בפקוח המדריך	
6	תחרות הקמת אהלים	הקפדה על בצוע מהיר, ארגון עבודת היחידה, אך בעיקר עבודה מושלמת	15 80

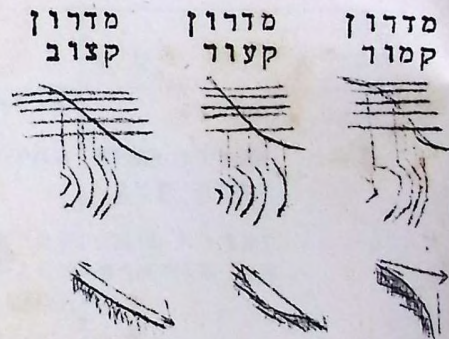
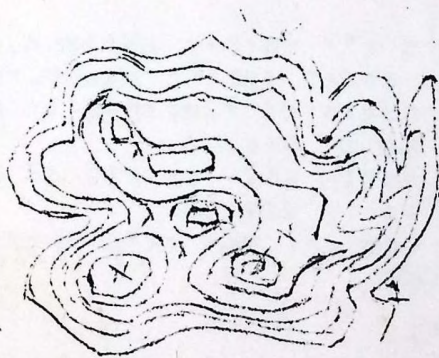
- ב. התמצאות : נושא הפעולה : צורות השטח.
 מטרת הפעולה : להכיר את צורות השטח, הגדרותיהן וסמון במפה ע"י קוי-גובה.
 ציוד : נייר עפרונות, גיר לוח, חול רטוב, מפות הרריות בקנה-מדה 1/100000, 1/20000, טבלאות
 השטח : צריף או מקום המאפשר כתיבה.

מס' הסעיף	ה נו ש א	פ י ר ו ס	ז מ ן
1	מבוא.	צורות השטח, הגדרה והבחנה, עם הדגמות בחול והסברת עקרון קוי-הגובה. כפה, שלוחה, גיא, אוכף, מכתש	15
2	קוי השלד	קוי אפיק וקוי רכס. פרשת מים, חלוקתם וזרימתם לפי קוים אלה	10
3	המדרונות	הכתבה לחניכים עם ציור קוי הצורה. קמור, קעור קצוב מודרג ותכונותיהם לגבי קוי-הגובה והראיה	15
4	השלכת צורות השטח.	ע"י הדגמה בלוח וגיר של צורות שטח ומדרונות שונים.	20
5	שרטוט ומיור צורות שטח	כל חניך צר גזרת ארץ ומצייר את קוי הצורה שלה במחברתו	15
6	קוי גובה	במפה. קריאת צורות השטח במפה. החניכים בתקוין המדריכים	30 105 ד'

לפעולה הכן שולחן חול
והסברת המושגים

הכן דיאגרמות להסברת צורת
המדרון.

בחרטים יציין החניך בביתו את
הבדלי הגובה וצורות השטח.

ג. אתות : נוסא הפעולה: עבודת תחנונות.
מסרת הפעולה: למוד עבודה מהירה בתחנונות תוך תקונים
 והחלפת תפקידי ס.
צ י ו ד : נייר, עשרונות, דגלים.
ה ש ס ח : גלוי

מס' הסעיה	ה נ ו ש א	פ י ר ו ט	זמן
1	מבוא.	חזרה על התפקידים בתחנה, רשם, צופה, שדר ע"י שו"ת	10
2	עבודת תחנונות החטת קצב	התקטרת. העברת תשדורות, קלות בלי סמנים	30
3	עבודת תחנונות עם שגיאות	קביעת תשדורות מכוונות ע"י המדריך בשגיאות, תקוני השגיאות ע"י החניכים בטמוט בסמנים מא. מל. ימי. מא- המלה אחרי נענה המענה כללי, חוזרים על המלה המסמנת ומשדרים את זו שאחריה. מל- המלה לפני נענה המענה כללי חוזרים על המלה המסמנת ומשדרים את זו שלפניה. ימי- חזור לבקשה על. קטע בין שתי מלים שסרו או אחד מחלקי התשדורת.	160
4.	ס כ ו ם	בירור השגיאות ותקונן	20 220

הערות: על המדריך להכין את התשדורות לפני הפעולה.
 לדאוג שקצב עבודה מהיר לא יבוא על חשבון דיוק בעבודה וסדריה.
 להקפיד על משמעת התחנה.

לוח גמא תשדורת עם שגיאה מכוונת.

שנ'

מס' 3 (ד)

א ל : ראש גדוד "בני המכבים"

מ א ת : ראש קבוצת "מודיעין"

ה צ ל ח ת י ל ה ג י ע ל ג ב ע ת ה צ ב ו ע י מ
מ ה ר ר ל ב ו א ב ע ק ב ו ת י ט ט ט ט א ת
ה ס מ נ י מ

0 9 3 0 אר'

Handwritten signature

לרשם התחנה המסדרת : הסמט בכוונה את המלים המסומנות
בקו עד שתורש ע"י התחנה המקבלת
להוסיפן.

7. עזרה ראשונה : הנ"א : שטפי דם.
מסרת הפעולה : למוד הכרת נקודות הלחיצה
ציון : וצורות החסימה לשטפי דם.
שטח : ארגז עזרה ראשונה
 בצריף

מס' הסעיף	הנ"א	פ י ר ו ט	זמן
1	מבוא.	שטפי הדם וסוגיהם. סכנתם.	10
2	הטפול בשטף דם	הנחת הפצוע. הגבההת חלקי בגוף שנפגע, הלחיצה.	20
3	הטפול בשטף דם חיצוני	הלחץ באמצעות רפד, אצבעות, אגד, חוסם עורקים	15
4	נקודות לחיצה להפסקת שטף הדם	בגלגלת ובצואר, בגף העליון, בגף התחתון	20
5	סמני שטף דם פנימי	חורון הפנים, אפיסת הכוחות, נשימה מהירה, פהוקים ואנחות, דופק חלש, אבוד החושים, הטפול, החשת עזרה רפואית מידית.	10
6	תרגול	הדגמת נפגעים והטפול בהם.	30
7	סכום ע"י שו"ת		

מ ד ר י - מ ד ר י כ י ם

היחס בין החניך והמדריך

שלשה גורמים עקריים משפיעים על הילד בצעירותו, והם: הבית ביה"ס והחוב. בבית נמצא הילד תחת פקוח ההורים ועליו להשמע להם בכל קשה לו מאד להוציא את המוץ שקיים בקרבו. יש ולפעמים פורצות מריבות בין ההורים והילד בעצמו עז להם, הדבר נחרט עמוק בזכרונו ומשאר עליו רושם דע. בהכרח סכבוד הוריו יורד בענין ולעתים גם פורצות גם מריבות בינו ובין ההורים על כי אינו מספר להם הכל, אולם יחד עם זאת ברור שאת החניך היסודי והעקרי מקבל הוא במסגרת זאת. גורם שני, לרב שלילי, הוא הרחוב. שם כמעט ואינו לומד דבר, להיפך ישנם אלמנטים שמשחיתים את תכונותיו הטובות. שלב שלישי בחנוכו של הנער הוא ביה"ס. מוסד זה מקנה לנער את ידיעותיו והשכלתו אך לא תמיד באופן המענין והרצוי ביותר. בבית הספר ישנה שיגרה והנער החפץ ליצור ולהשיג משהו בעצמו נחקל לעתים בחקנות ובמנהגים שאינם לפי רוחו. המסטר הוא קפוא, דואג לסגנון ולחיצוניות ואינו נותן תמיד תכן מספק (למשל מקצועות מסוימים לומד הנער בעל כרחו).

שלשה גורמים אלה מביאים את הילד לידי מחשבות עצמאיות או במלים אחרות מכינות את הרקע למחשבה על אודות חברה נוספת, מקום בו יוכל לפעול ביתר חופשיות, לסמוך וליצור בלי השגחת מבוגרים קפדניים אלא יחד עם חבריו.

בגיל זה (12 ומעלה) מגיעות לשיא "חבורות הילדים" וחלקם מוצא מקומו בתנועת הנוער.

האישיות הראשונה והבולטת ביותר בעיני החניך הנכנס לתנועה הוא המדריך. החניך, גם החדש והישן, מחכה את הדמות הבולטת הזאת ועל כן על המדריך להבליט את תכונותיו החיוביות ביותר. אישיות זו היא בעצם חבר בוגר שאינו מלמד ואין מטרתו להשגיח על החניך, אלא רוצה הוא לתקן את אופיו של הילד על ידי ספורים, משחקים, סיולים וכו'.

בגל הצעיר ביותר ועל ידי גורמים אחרים בגל יותר מבורג. תקון האופי מתבטא על ידי שרוש התכונות השליליות שבו, לעומת פתוח התכונות החיוביות.

כדי להשיג את מטרותיו צריך המדריך להתקרב אל הילד להכיר את גפסו, אך גם מצבו המשפחתי, לבקר בביתו ולשוחח עם ההוריו. דבר זה של בקור בית אין לזלזל בו, כי לעתים מתבררות מכאן כל אותן המסקנות המוסעות על אודות הילד ולהוכחת עובדה זו הרי דוגמא: "לחניך צעיר אחד היה אח קטן שהיה חביב על ההורים והידידים יותר ממנו. הילד הרגיש את עצמו מקופח מאד ועל כן רצה להשיג בפעולות את המטרה שלא הצליח להשיגה בבית - ההתחבבות. מדיכיו של החניך הזה שוחח עם החניך ואחרי כן עם הוריו שבסוף בטלו את הרגלם וחדלו לפנק את האח הצעיר יותר."

מתוך דברים אלה מתהווה לרב קשר הדוק בין המדריך והחניך, המרגיש שהמדריך דואג לו ויוצא בסובתו, אז יכול גם הצעיר לשפוך את לבו בפני מדיכיו ובכלל להעזר בו בכל מיני בעיות. חבדי הקבוצה אינם צריכים לדעת מאומה מכל התהליך הזה בין המדריך וחניכיו השונים, כי במקרה שידעו זאת ירגיש החניך רגש נחיתות כלפי חבריו וכן יתבייש מעתה והלאה.

מצד אחד טובה הקרבה בין המדריך וחניכיו. הוא מבין את כל הפרעותיהם כי הרי לא מזמן עבר בעצמו את הגיל הזה על כל התלבטויותיו מצד שני עליו לשמור מרחק מסוים מחניכיו. אסור לו להפריע בקרבה יתרה והדברים עלולים להגיע לידי כך שהפרעות בפעולות תהיינה מרובות יתר על המידה, שום מפעל לא יבוצע ברוח הנכונה וכל זאת בגלל ההשערה שהמדריך לא יעסה להם מאומה.

על המדריך להיות ענו, נח ואדיב כלפי חניכיו שהם רגישים מאד ולא תמיד משיגים יחס כזה במקומות אחרים. החניך מבקש לגלות לעין כל את כשרונותיו וידיעותיו והתנועה צריכה לתת לו אפשרות זו.

יס לדאוג שהמדריך ישיג יחד עם רגשי חברות גם רגשי כבוד אליו. הוא צריך לשמש להם לדוגמא בכל. אסור לו לסקר לחניכיו ובאם, לשם דוגמא, אינו יודע לענות להם תשובה עליו לומר להם את האמת: "אינני יודע כרגע אך אני מבטיח שאביא את התשובה לפעולה הבאה". כי הסקר יפחית את כבודו

בעיני חניכיו, אך גם כרוכה בזאת סכנה גדולה יותר שהחניכים יתחילו לשקר. על המדריך להשתדל לביא את החניכיו לידי כך שהוא יכבד את המדריך ויטמע להוראותיו לא מתוך יראה, אלא מתוך כבוד ורצון למדריך הדואג והמסביר פנים תמיד (שלא כמו המורה בעיני הילד).

בסכום: המדריך יש עליו נטל כבד, הוא צריך למלא בתוכן את החלל הריק שמטאירים הבית ביה"ס והרחוב, עליו לעשות זאת בצורה יפה ונכונה שלא תפגע באיש ובעקר לא בילד עצמו.

אילנה (קורס סמלים ארצי
ברמת גן)

השתלמות עצמית

אחד מבעיות ההדרכה החשובות ביותר בחנוכה נועד היא השתלמותו של המדריך. ברב הסניפים המצב הוא כזה שאחרי שהמדריך עבר את הקורס וקבל קבוצה, אין הוא מקבל יותר חומר ופעולות. בתחילה עודנו נלהב, אך כעבור זמן מה נכרת ירידה בפעולותיו, וטבעי הדבר, חבר המקדיש הרבה מכוחותיו לקבוצה ואינו מקבל שום דבר בעצמו מתעייף במשך הזמן (עייפות רוחנית). מכאן מתפקיד ראשוני למועצת המדריכים בכל סניף הוא לתת את הספוק הדרוש לכל מדריך, הן מבחינת ידיעות וקבלת חומר והן מבחינה חברתית ותנשעתית.

מצד שני ישנה ירידה בפעולות שאוצר ידיעותיו ופעולותיו של המדריך דלל - והוא עומד בפני בעיה קשה. לכן צריך הוא להשתלם בדבר מענין אותו, כעל ידי קבלת דבר חדש (גם אם אין לזה קשר ישיר עם פעולותיו) עולה רמת הפעולות בדרך כלל. אולם ישנם כמה גוואים שבהם יש הכרח להשתלם, כגון: בשטח החנוך והפסיכולוגיה, ציונות ובעיות ישוביות.

הבאנו פה רשימת ספרים נבחרים בשטח הפסיכולוגיה והפדגוגיה.
רצוי שהמדריך ינהל רשימות כל שהן ואצתנו היא: גשו בבר אחד ובמרץ
להשגת הספר המסוים והחלו "לטפל בו ברצינות". לעולם אל ידחה המדריך
את קריאת הספר, כי בסופו של דבר לא יצא מאומה מזאת.

פסיכולוגיה

- (1) ניסן טורוב/הפסיכולוגיה בימינו (2) ברכיהו/גיל ההתבגרות
- (3) פלוגל/100 שנה פסיכולוגיה (4) אדלר/פסיכולוגיה אינדיבידואלית
- (5) בונבנטורה/לפסיכולוגיה של גיל הנעורים וההתבגרות
- (6) אורמיאן/הפסיכולוגיה של שנות הילדות האחרונות
- (7-8) בריל/פסיכולוגיה, הפסיכונליזה וזיגמונד פרויד יוצרה (הצ' מדע פופולרי)

פדגוגיה

- (1) ריגר/החנוך העברי בא"י
- (2) מצג/העונש והנוך
- (3) גולן/שיחות על החנוך
- (4) גולן-זהר/החנוך המסיני
- (5) מקרנקו/הרצאות על חנוך ילדים
- (6) מקרנקו פואמה פדגוגית
- (7) שטקן/מכתבים אחדים לאם
- (8) קרסנטסינר/מוסג ואפי בחנוך
- (9) פיליפס/שיטת הקבוצה
- (10) ינוש קורצ'ק/כתבים פדגוגיים
- (11) איזיק/הילדים בגיל "בית הספר"
- (12) בדרן פאול/צופיות לנערים
- (13) ש. אסף/מקורות לתולדות החנוך בישראל
- (14) ברגמן/תולדות החנוך בישראל ובעמים
- (15-17) אפלטון/המדינה. רוסו/אמיל. פסטלוצ'י/כיצד מחנכת גרטרוד את בניה.

כתבי עט פדגוגיים

- (1) "החנוך" (יוצא לאור ע"י הסת' המורים)
- (2) "הד החנוך" (פחות יסודי מקדמו)
- (3) "אורים" (יוצא לאור ע"י זרם העובדים)
- (4) צרור מכתבים על החנוך המשותף (ע"י הקבוץ המאוחד)
- (5) אפקים (ע"י הקבוץ המאוחד)
- (6) החנוך הגופני (ע"י המחלקה להכשרה גופנית)

=====